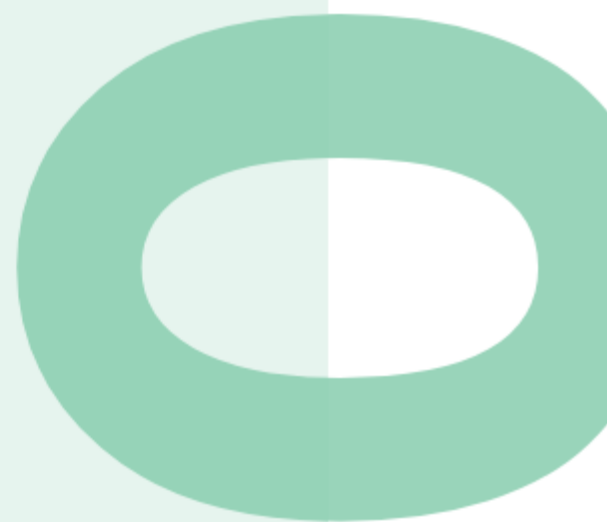


A large, bold, green number 8 is positioned at the top right of the page. It is partially cut off by the right edge of the frame.A large, bold, green number 9 is positioned below the number 8. It is also partially cut off by the right edge of the frame.A large, bold, green number 0 is positioned below the number 9. It is also partially cut off by the right edge of the frame.A large, bold, green number 1 is positioned at the bottom right of the page. It is also partially cut off by the right edge of the frame.

Vyriausiosios  
tarnybinės etikos  
komisijos

# VEIKLOS ATASKAITA



Vyriausioji tarnybinės etikos komisija savo veiklos ataskaitą teikia Lietuvos Respublikos Seimui pagal Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos įstatymo 19 straipsnį kiekvienais metais iki kovo 1 d.

Patvirtinta Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos  
2019-02-27 sprendimu Nr. KS-30

#### **VTEK KONTAKTINĖ INFORMACIJA**

El. p. [vtek@vtek.lt](mailto:vtek@vtek.lt)

Tel. (8 5) 212 43 96

[www.vtek.lt](http://www.vtek.lt)

Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius

# TURINYS

<b>4</b>	<b>KOMISIJOS NARIAI</b>
4	VTEK sudėtis
<b>5</b>	<b>KOMISIJOS VEIKLA</b>
5	Veiklos principai ir pagrindai
5	VTEK narių kuravimo sritys
<b>6</b>	<b>SVARBIAUSI METŲ DARBAI</b>
<b>8</b>	<b>PREVENCIJA</b>
8	Prevencinis klausimynas institucijoms
12	Privačių interesų deklaravimas
13	Atnaujinta išplėstų galimybių deklaracijų paieška
14	„PINREG“ steigimas
14	Teiktos tikslinės rekomendacijos
15	Rekomendacijų pavyzdžiai
17	Mokymai
17	Asmenų patikrinimai
18	Tarpinstitucinis ir tarptautinis bendradarbiavimas
<b>19</b>	<b>INTERESŲ DERINIMO PRIEŽIŪRA</b>
19	Nagrinėti pranešimai apie galimus pažeidimus
20	VTEK atlikti tyrimai
24	Kitų institucijų atlikti tyrimai
26	Teismuose nagrinėtos bylos
<b>28</b>	<b>SAVIVALDYBIŲ TARYBŲ ETIKOS KOMISIJŲ VEIKLA</b>
<b>29</b>	<b>LOBISTINĖS VEIKLOS PRIEŽIŪRA</b>
<b>32</b>	<b>VEIKLOS KRYPTYS 2019 m.</b>
<b>33</b>	<b>SANTRUMPOS</b>
<b>34</b>	<b>PRIEDAS: 2018 m. VEIKLOS STATISTIKA</b>

# KOMISIJOS NARIAI



Iš kairės: pirmininkas Edmundas Sakalauskas, nariai dr. Virginijus Kanapinskas, Dalia Paulauskaitė, prof. dr. Saulius Katuoka, dr. Antanas Šenavičius

## VTEK SUDĖTIS

**Edmundas Sakalauskas.** Pirmininkas nuo 2018-05-29 Seimo Pirmininko teikimu. VTEK narys nuo 2017-11-16 Ministro Pirmininko teikimu.

**Dr. Virginijus Kanapinskas.** Narys antrą kadenciją nuo 2017-11-09 Lietuvos teisininkų draugijos teikimu.

**Prof. dr. Saulius Katuoka.** Narys nuo 2014-11-20 Lietuvos Respublikos Prezidentės teikimu.

**Dalia Paulauskaitė.** Narė antrą kadenciją nuo 2014-12-09 Lietuvos savivaldybių asociacijos prezidento teikimu.

**Dr. Antanas Šenavičius.** Narys nuo 2017-12-14 Seimo Pirmininko teikimu.

Vyriausiąją tarnybinės etikos komisiją (toliau – VTEK arba Komisija) sudaro 5 nariai – Lietuvos Respublikos Seimo (toliau – Seimas) skiriami valstybės pareigūnai. Kadencijos laikas – 5 metai. Tas pats asmuo VTEK nariu gali būti ne daugiau kaip dvi kadencijas iš eilės. VTEK pirmininką iš Komisijos narių Seimo Pirmininko teikimu skiria Seimas.

## KANDIDATUS Į VTEK NARIUS SEIMUI TEIKIA

- Seimo Pirmininkas (1 kandidatą);
- Lietuvos Respublikos Prezidentas (1 kandidatą);
- Ministras Pirmininkas (1 kandidatą);
- Lietuvos teisininkų draugija (2 kandidatus).

Iki 2017-06-01 Lietuvos teisininkų draugija Seimui teikdavo vieną kandidatą į VTEK narius, o vieną narį siūlydavo Lietuvos savivaldybių asociacijos prezidentas.

# KOMISIJOS VEIKLA

## VEIKLOS PRINCIPAI IR PAGRINDAI

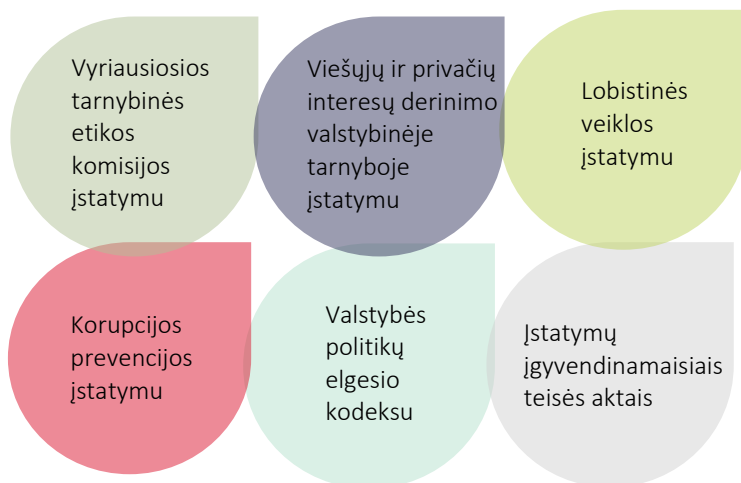
VTEK yra Seimo įsteigta ir jam atskaitinga kolegiali institucija, vykdanči valstybinėje tarnyboje dirbančių asmenų ir lobistų veiklos priežiūrą, taip pat korupcijos prevenciją.

VTEK misija – padėti valstybinėje tarnyboje dirbantiems asmenims elgtis taip, kad, eidami tarnybines pareigas, jie pelnytų didesnę visuomenės pasitikėjimą, taip pat užtikrinti vykdomos lobistinės veiklos viešumą ir skaidrumą. Komisijos strateginis tikslas – siekti nepriekaištingo interesų derinimo normų įgyvendinimo ir skaidresnės lobistinės veiklos.

VTEK savo veiklą grindžia pagarbos žmogui ir valstybei, teisėtumo, nešališkumo, politinio neutralumo, nepriklausomumo, skaidrumo, viešumo ir atskaitomybės principais. Komisijos pirmininkui ir nariams draudžiama dalyvauti politinių partijų veikloje ar kitaip pažeisti politinio neutralumo principą.

Atlikdama savo funkcijas ir priimdama sprendimus pagal suteiktą kompetenciją, VTEK yra nepriklausoma. Valstybės politikams, pareigūnams, politinėms partijoms, asociacijoms, kitiems juridiniams ar fiziniams asmenims draudžiama daryti įtaką dėl sprendimų priėmimo procedūros ir turinio.

Komisija savo veikloje vadovaujasi:



VTEK aptarnauja Komisijos sekretoriatas, kurį ataskaitiniais metais sudarė 13 valstybės tarnautojų ir 12 pagal darbo sutartis dirbančių asmenų. VTEK sekretoriatą sudaro keturi skyriai. Siekiant stiprinti Komisijos vaidmenį Lietuvos Respublikos lobistinės veiklos įstatymo (toliau – LVĮ) kontrolės srityje, šalia jau veikiančių Prevencijos, Tyrimų ir Administravimo skyrių buvo įsteigtas Lobistinės veiklos priežiūros skyrius.

## VTEK NARIŲ KURAVIMO SRITYS

Vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos įstatymu (toliau – VTEKĮ), Komisija arba jos pirmininkas gali pavesti nariams rūpintis atskiromis VTEK veiklos sritimis. Pagal VTEK darbo reglamentą, Komisijos nariai turi teisę vadovauti VTEK sudaromoms darbo grupėms. Komisijos pirmininko įsakymu ataskaitiniais metais buvo sudarytos trys darbo grupės, kurių vadovais paskirti Komisijos nariai. Taip pat VTEK posėdyje buvo patvirtintos Komisijos narių kuravimo sritys:

- dr. V. Kanapinskas kuruoja VTEK atliekamus tyrimus dėl asmenų elgesio atitikties Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo (toliau – VPIDVTĮ) nuostatomis bei VTEK teikiamas rekomendacijas ir išaiškinius;
- prof. dr. S. Katuoka kuruoja valstybinėje tarnyboje dirbančių asmenų mokymus ir visuomenės švietimą;
- D. Paulauskaitė kuruoja kitų institucijų atliktų tyrimų išvadų vertinimus ir savivaldybių tarybų etikos komisijų priimtus sprendimus dėl Valstybės politikų elgesio kodekso pažeidimo;
- dr. A. Šenavičius kuruoja VTEK dokumentų valdymą ir saugojimą.

# SVARBIAUSI METŲ DARBAI

## 1 ATITIKTIES PAREIGŪNŲ MOKYMAI.

Ataskaitiniais metais VTEK pasirinko naują mokymų kryptį – ėmė rengti vadinamuosius atitikties pareigūnus. Tai yra asmenys, kurie eidami pareigas atitinkamoje institucijoje ar įstaigoje galėtų konsultuoti interesų derinimo bei lobistinės veiklos teisinio reguliavimo klausimais ir turėtų atitinkamas kompetencijas šiose srityse. Nauja kryptis pasirinkta įvertinus institucijų išreikštą pageidavimų skaičių, VTEK žmogiškuosius išteklius, mokymų naudą dėl darbuotojų kaitos institucijose bei įvertinus vadovams VPIDVTĮ numatytą pareigą kontroliuoti, kad būtų laikomasi šio teisės akto nuostatų. Taigi nuo 2018 m. gegužės mėnesio VTEK kiekvieną savaitę rengia intensyvius, visą darbo dieną trunkančius ir kiekvienai klausytojų grupei atsižvelgiant į atitinkamos įstaigos veiklos sritį adaptuotus mokymus. Ankstesniais metais mokymai buvo organizuojami visiems konkrečios institucijos ar įstaigos darbuotojams VPIDVTĮ nuostatų taikymo klausimais.

## 2 IŠPLĖSTŲ GALIMYBIŲ DEKLARACIJŲ PAIEŠKA.

VTEK suteikė daugiau galimybių visuomenei stebėti, ar valstybinėje tarnyboje dirbantiems asmenims negresia interesų konfliktai, savo interneto svetainėje įdiegdama išplėstų galimybių privačių interesų deklaracijų duomenų paieškos sistemą. Ji leidžia viešai skelbiamų duomenų ieškoti įvairiais pūviais – pagal vieną ar kelis paieškos parametrus. Vieno mygtuko paspaudimu galima pamatyti visas per pastarąjį mėnesį pateiktas valstybinėje tarnyboje dirbančių asmenų deklaracijas. Norimų duomenų paiešką galima atlikti ir pasirinkus asmens pagrindinių arba kitų pareigų pavadinimą, įvedus įstaigos ar institucijos, kurioje asmuo dirba, kodą arba įrašius bet kokį žodį ar jo dalį. Ieškant galima įvesti visus paminėtuosius parametrus iš karto arba tik asmens vardą ar tik pavardę, taip išplečiant užklausos apimtį. Gautus rezultatus sistema rūšiuoja pagal deklaracijos pateikimo datą, naujausius duomenis parodydama pirmiausia. Atnaujinta deklaracijų paieška pasiekama adresu <http://www.vtek.lt/deklaraciju-paieska>

## 3 TIKSLINĖS REKOMENDACIJOS.

Ataskaitiniais metais išaugo VTEK teikiamų rekomendacijų skaičius. Priežastis – 2018 m. įsigaliojusiomis VPIDVTĮ pataisomis išplėstas deklaruojančiųjų asmenų sąrašas. Daugiausia rekomendacijų Komisija teikė dėl nepotizmo ir interesų konfliktų prevencijos, dėl nusišalinimo tvarkos, privačių interesų deklaracijų pildymo, leidimo dirbti kitą darbą ir tarnybinio transporto naudojimo. VTEK darbo krūvis padidėjo beveik dvigubai.

## 4 INTENSYVI INTERESŲ DERINIMO PRIEŽIŪRA.

Ataskaitiniais metais VTEK vykdė intensyvią interesų derinimo priežiūrą keliais būdais: tikrindama atskirose srityse veikiančius subjektus, nagrinėdama pranešimus apie galimus VPIDVTĮ pažeidimus, sekdamą visuomenės informavimo priemonėse skelbiamą informaciją apie galimus VPIDVTĮ pažeidimus ir vertindama kitų institucijų atliktus tyrimus. Šiomis priemonėmis Komisija iš viso ataskaitiniais metais vertino 1245 asmenų veikų atitiktį minėtojo teisės akto nuostatoms. Taip pat pabrėžtina, kad iš 283 VTEK ataskaitiniais metais priimtų sprendimų teismui buvo apskūsta 30, o iš pastarųjų įsiteisėjusiu teismo sprendimu 2018 m. nebuvo panaikinta nė vieno.

## 5 TRIJŲ SEKTORIŲ ANALIZĖ.

VTEK sudarė tris darbo grupes, Komisijos kompetencijos ribose nagrinėjančias galimus interesų derinimo pažeidimus ir nelegalaus lobizmo apraiškas teisėkūros procesuose. *Vienu atveju* VTEK analizavo Specialiųjų tyrimų tarnybos (toliau – STT) pateiktą informaciją, kurios pagrindu vertino galimus interesų konfliktus šalies ligoninėse ir kitose sveikatos priežiūros įstaigose, taip pat sprendė, ar laikomasi kitų reikalavimų, nurodytų VPIDVTĮ. *Kitu atveju* VTEK analizavo, kaip interesų derinimo reikalavimų laikosi medžiotojų klubo „Girios“ veikloje dalyvaujantys valstybinėje tarnyboje dirbantys arba anksčiau dirbę asmenys. Buvo tikrinami jų privačių interesų deklaracijų duomenys, vertinama, ar

tinkamai atskleisti ryšiai su asociacijomis ir kitais juridiniais asmenimis. Šias analizes VTEK pradėjo žiniasklaidoje paskelbtos informacijos pagrindu. *Taip pat* VTEK pradėjo nagrinėti Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto atlikto parlamentinio tyrimo išvadoje pateiktą informaciją dėl galbūt neteisėto interesų grupių poveikio politiniams procesams ir valstybės institucijoms. VTEK siekis – nustatyti šioje išvadoje minimus asmenis, kurie galbūt netinkamai vykdė LVJ bei VPIDVTJ nuostatas. Duomenų analizės rezultatus planuojama pateikti 2019 m.

**6 PREVENČINIS KLAUSIMYNAS INSTITUCIJOMS.** 2018 m. pabaigoje VTEK sukūrė elektroninį klausimyną, kuriuo siekiama nustatyti problemines tarnybinės etikos sritis daugiau nei 3 tūkstančiuose viešojo sektoriaus įstaigų. Ministerijos, savivaldybių administracijos, teismai, mokyimo įstaigos, muziejai, teatrai, sveikatos priežiūros įstaigos, socialinių paslaugų centrai, ugniagesių tarnybos, turizmo centrai ir kitos biudžetinės įstaigos, taip pat valstybės bei savivaldybių įmonių paprašyta pateikti atsakymus į daugiau nei 70 klausimų. VTEK klausė, kaip institucijos elgiasi susidūrusios su neteisėto lobizmo atvejais, kaip vykdo interesų konfliktų prevenciją, kaip užtikrina privačių interesų deklaravimą, kaip tiria galimus pažeidimus, kaip naudoja valstybės turtą, kaip vyksta į komandiruotes, kaip instruktuoja valstybės tarnybą baigusius darbuotojus dėl vadinamojo „atvėsimo“ laikotarpio ir kaip laikosi kitų reikalavimų, kuriuos nustato VPIDVTJ bei LVJ. Tikslas – išaiškinti silpnąsias tarnybinės etikos įgyvendinimo sritis institucijose bei imtis atitinkamų prevencinių priemonių

šioms problemoms spręsti, teikiant metodinę pagalbą. Institucijų bus prašoma klausimyną pildyti kasmet. Atsakymų pokyčio rezultatai VTEK pasitelks kaip efekto vertinimo kriterijų, rengdama strateginį planą.

**7 PRIVAČIŲ INTERESŲ REGISTRAS (PINREG).** PINREG steigimas numatytas Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija 2015–2025 metų programos įgyvendinimo 2015–2019 metų tarpinstituciniame veiklos plane (plačiau žr. skyriuje „Prevenција“). Ataskaitiniais metais buvo intensyviai rengiamasi PINREG diegimo viešajam pirkimui, kuris įvyko 2018 m. III ketvirtyje. Taip pat buvo vykdyti viešieji pirkimai, susiję su PINREG priežiūra bei Rizikos valdymo modulių sukūrimu. Įsteigus su kitais valstybės registras ir informacinėmis sistemomis susietą PINREG, bus nustatytas tikslesnis deklaruojančiųjų skaičius, apdorotų duomenų pagrindu asmenims bus teikiamos preliminarios privačių interesų deklaracijos. Numatoma, kad PINREG pradės veikti 2020 m. pirmąjį pusmetį.

**8 AKTYVI TEISĖKŪRA.** Ataskaitiniais metais VTEK intensyviai analizavo VTEK veiklą reglamentuojančių teisės aktų normas, parengė VPIDVTJ bei VTEKJ išdėstymo nauja redakcija projektus ir pateikė juos VTEK parlamentinę kontrolę įgyvendinančiam Seimo Valstybės valdymo ir savivaldybių komitetui. Taip pat VTEK atstovai aktyviai dirbo Teisingumo ministerijos sudarytoje darbo grupėje, siūlydami pataisas dėl LVJ.

# PREVENCIJA

## KLAUSIMYNAS INSTITUCIJOMS

Komisija sudarė ir ataskaitinių metų gruodį įvairioms valstybinėms įstaigoms bei institucijoms (iš viso 3 355) išsiuntė elektroninį prevencinį klausimyną dėl VPIDVTĮ ir LVĮ nuostatų taikymo (toliau – prevencinis klausimynas). Jį sudaro 78 klausimai, į kuriuos atsakymai teikiami elektronine forma internete, prisijungus su institucijai ar įstaigai skirtais prisijungimo duomenimis. Šią stebėsenos priemonę VTEK planuoja pasitelkti periodiškai.

Prevencinio klausimyno tikslas – atlikti stebėseną ir įvertinti institucijų esamą padėtį ir silpnąsias sritis taikant VPIDVTĮ bei LVĮ nuostatas, teikti metodinę pagalbą ir taikyti kitas prevencijos priemones dėl minėtųjų sričių tobulinimo. Taip pat ši priemonė padės vadovams įvertinti situaciją jų institucijose bei įstaigose ir imtis atitinkamų priemonių.

VTEK teiravosi institucijų, kaip jose elgiamasi susidūrus su neteisėto lobizmo atvejais, kaip vykdoma interesų konfliktų prevencija, kaip užtikrinamas privačių interesų deklaravimas, kaip tiriami galimi pažeidimai, kaip naudojamas valstybės turtas, kaip vykstama į komandiruotes, kaip instruktuojami valstybės tarnyba baigę darbuotojai dėl vadinaimo „atvėsimo“ laikotarpio ir kaip laikomasi kitų reikalavimų, kuriuos nustato VPIDVTĮ ir LVĮ.

**Pirminių rezultatų apibendrinimas.** Atsakymus Komisija paprašė pateikti daugiau nei 3 tūkst. biudžetinių įstaigų, valstybės bei savivaldybių įmonių atstovų. Klausimyną pildė 880 įstaigų, iš kurių į visus klausimus atsakė 693. Skiriasi ir pildžiusių institucijų darbuotojų skaičius. Daugiausia atsakymų pateikė vidutinio dydžio įstaigos, kuriose dirba 21-50 darbuotojų.

Darbuotojų skaičius	Pildžiusios institucijos
1-20	126
21-50	282
51-100	260
101-200	101
> 200	111

Iš įstaigų ir institucijų pateiktų atsakymų galima daryti keletą išvadų. Visų pirma:

- **Tarnybinės etikos klausimai įstaigų vadovams nepakankamai svarbūs**

Didžioji dauguma respondenčių nėra paskyrusios asmens, galinčio konsultuoti kolegas tarnybinės etikos klausimais: prireikus atitinkamų institucijų ar įstaigų vadovai tiesiog kreipiasi pagalbos į kompetentingas įstaigas.

Kas jūsų institucijoje konsultuoja tarnybinės etikos klausimais?	Atsakymų skaičius
Funkcija paskirta vienam iš darbuotojų	166
Tokio asmens nėra	714

Ir Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (toliau – EBPO) savo 2017 m. rekomendacijose, ir G20 šalys 2018 m. susitikime Argentinoje, išskyrusios pagrindinius principus, kuriais turėtų vadovautis šalys, siekdamos užkirsti kelią interesų konfliktams bei juos tinkamai valdyti, itin didelį dėmesį skyrė vadovų vaidmeniui. Be tinkamo vadovų įsitraukimo, atitinkamų atitikties pareigūnų paskyrimo ar, esant didelei įstaigai, net įsteigimo padalinių, kurie galėtų tinkamai konsultuoti ir padėti vadovams užtikrinti kontrolę dėl tarnybinės etikos klausimų, pozityvaus rezultato šioje srityje neįmanoma pasiekti. Tinkamas informacijos pateikimas, konsultacijos ir tikslingi mokymai būtini darbuotojams tiek pradėjus eiti pareigas, tiek tarnybos metu, tiek paliekant pareigas. Atsižvelgiant į skaičių asmenų, kuriems taikomos VPIDVTĮ nuostatos, be tinkamo vadovų įsitraukimo Komisija, nors ir tikslingomis pastangomis (žr. skyrių Mokymai), pati viena šių tikslų įgyvendinti negali.

Į klausimą, ar per pastaruosius metus darbuotojams buvo teikiama išankstinių rekomendacijų dėl



nusišalinimo klausimų, teigiamai atsakė tik 7 proc. įstaigų.

Ar per metus institucijoje pateikta rekomendacijų darbuotojams dėl nusišalinimo?	Atsakiusios institucijos
Taip	66
Ne	814

Kita vertus, dauguma atsakiusių yra patvirtinę vidaus teisės aktus, kuriuose reglamentuojami tarnybinės etikos klausimai. Su šiais teisės aktais daugumoje įstaigų darbuotojai supažindinami pasirašytinai ir daugiau nei pusėje atsakiusių šie teisės aktai yra skelbiami viešai atitinkamos įstaigos tinklalapyje.

Ar institucijoje patvirtinti tarnybinę etiką reglamentuojantys teisės aktai?	Atsakiusios institucijos
Taip	699
Ne	181
Ar darbuotojai su šiais teisės aktais supažindinami pasirašytinai?	
Taip	620
Ne	95
Ar šie teisės aktai skelbiami institucijos tinklalapyje internete?	
Taip	398
Ne	326

Tarptautinių organizacijų nuomone, siekdamas efektyvumo, institucijos turėtų kurti atvirą, į pagalbą asmeniui, o ne baudimą orientuotą aplinką tam, kad darbuotojai nebijotų konsultuotis dėl jiems galbūt kylančių interesų konfliktų ir juos atskleisti.

Nepakankamą vadovų įsitraukimą rodo ir institucijų atsakymai į klausimą, ar įstaigos yra prisijungusios prie VTEK Privačių interesų deklaracijų tvarkymo informacinės sistemos (toliau – PIDTIS). Ši sistema yra vienintelė, kurioje vadovai ar jų įgalioti atstovai gali matyti, ar privačius interesus privalantys

deklaruoti asmenys yra tą padarę, bei matyti deklaracijų pakeitimus, jei šios neviešinamos. Vykdyti tokią kontrolę neprisijungus prie PIDTIS yra itin sudėtinga – nebent reikalaujama popierinių deklaracijų kopijų ar paprašoma informacijos VTEK.

Ar institucija prisijungusi prie PIDTIS?	Atsakiusios institucijos
Taip	338
Ne	513

Antroji išvada, kurią galima daryti iš institucijų pateiktų atsakymų:

- **Privačių interesų deklaracijos teikiamos, bet jų turinys neanalizuojamas**

Iš pateiktų atsakymų matyti, kad daugumoje įstaigų deklaravimo pareigą turintys darbuotojai privačių interesų deklaracijas teikia.

Kiek deklaravimo pareigą turinčių institucijos darbuotojų deklaravo interesus?	Atsakiusios institucijos
< 30 %	126
> 30 %	282
> 60 %	260
> 95 %	101

Iš atsakymų apie šių deklaracijų apimtį matyti, kad jos pildomos galbūt neišsamiai, nenurodant visos VPIDVTJ reikalaujamos informacijos – daugiau nei trečdalyje įstaigų mažiau nei 30 % darbuotojų užpildo daugiau nei titulinį puslapį (nurodo savo (ir sutuoktinio) vardą, pavardę bei einamas pareigas valstybinėje tarnyboje). Šią tendenciją rodo ir Komisijos tyrimų statistika (žr. skyrių Tyrimai).

Kiek darbuotojų užpildė daugiau nei titulinį deklaracijos lapą?	Atsakiusios institucijos
< 30 %	374
> 30 %	113
> 60 %	364

Deklaracijų turinio stebėseną institucijose iš esmės nevykdoma – tai nurodė trečdalis įstaigų. O daugiau nei pusė atsakiusiųjų stebėseną vykdo vos kartą per metus. Pabrėžtina, jog deklaracijų teikimas yra ne metinis, o nuolatinis procesas (deklaracijos tikslinimui skirtas mėnuo), priklausomas nuo atsiradusių deklaruotųjų duomenų – deklaravimo tikslas yra atskleisti asmens privačius interesus ir užkirsti kelią interesų konfliktams. Taigi darytina išvada, kad interesų konfliktų valdymas šiuo metu paliktas tik valstybinėje tarnyboje dirbančio asmens atsakomybei, o vadovai neatlieka VPIDVTĮ 22 straipsnyje jiems nustatytą kontrolės funkciją.

Kaip dažnai institucijoje vykdoma darbuotojų pateiktų deklaracijų turinio stebėseną?	Atsakiusios institucijos
Kartą per metus	437
Kartą per pusmetį	282
Kartą per ketvirtį ar dažniau	260
Nevykdoma	101

VTEK tikisi, kad PINREG įsteigimas palengvins deklaracijų turinio kontrolės funkcijas įstaigų vadovams. Šiuo metu deklaravimo sistema nesusieta su kitais valstybės registrais ar informacinėmis sistemomis, nesuinteresuoti priminimai, sudėtinga nustatyti, ar asmuo deklaravo visą reikiamą informaciją (žr. skyrių PINREG įsteigimas). Neretai ir pats deklaruojantysis apie nurodytiną duomenį prisimena pavėluotai, o papildęs deklaraciją pripažįstamas pažeidusiu VPIDVTĮ nuostatas.

Tarptautinės organizacijos, vertindamos deklaravimo sistemas, itin pabrėžia deklaracijų turinio analizės ir tikrinimo svarbą. Jų nuomone, šalys turėtų apsibrėžti tokią deklaruojančiųjų imtį, kad galėtų deklaracijas patikrinti. Itin didelis deklaruojančiųjų skaičius gali sudaryti pirmąjį įspūdį, kad stengiamasi įdiegti skaidrumo ir tinkamo tarnybinio elgesio standartus įvairiuose institucijų lygiuose, tačiau iš tiesų taip tik pasunkinamas sistemos veikimas. Todėl subjektų skaičius turėtų būti nustatomas tik atsižvelgiant į kontrolę užtikrinančių įstaigų administracinius ir techninius pajėgumus tas deklaracijas patikrinti. PINREG bus priemonė, padėsianti techniškai užtikrinti deklaravimo kontrolę vadovams ir VTEK. Tačiau jei vadovai nevykdys tinkamos kontrolės, net ir ši sistema nebus efektyvi.

Trečioji išvada, kurią galima daryti iš institucijų pateiktų atsakymų:

- **Institucijos ir įstaigos skiria dėmesio viešųjų pirkimų procedūrose dalyvaujančių asmenų privačių interesų deklaravimo kontrolei**

Institucijose ir įstaigose tikrinama, kad paskirti viešojo pirkimo komisijos nariai, asmenys, perkančiosios organizacijos vadovai paskirti atlikti supaprastintus pirkimus ir viešųjų pirkimų procedūrose dalyvaujantys ekspertai deklaruotų privačius interesus, primenama apie prievolę atitinkamai papildyti deklaraciją tais atvejais, kai asmenys yra teikę deklaracijas dėl kitų einamųjų pareigų.

Ar tikrinate, kad dalyvaujantieji viešųjų pirkimų procedūrose deklaruotų privačius interesus?	Atsakiusios institucijos
Taip	701
Ne	144

Ar interesus ir taip deklaruojantiems darbuotojams primenate patikrinti deklaracijas dalyvavimo viešųjų pirkimų procedūrose informacija?	Atsakiusios institucijos
Taip	713
Ne	132

Daugiau nei pusė atsakiusiųjų taip pat pažymėjo, kad prieš prasidedant viešųjų pirkimų procedūroms minėtųjų asmenų deklaracijos peržiūrimos papildomai.

Ar prieš viešųjų pirkimų procedūras peržiūrite deklaracijas?	Atsakiusios institucijos
Taip	395
Ne	450

Interesų konfliktų prevencijai viešųjų pirkimų procedūrose institucijos ir įstaigos taip pat skiria dėmesio. Asmenys papildomai informuojami, kokių priemonių turėtų imtis kilus interesų konflikto situacijai.

Ar papildomai informuojate viešuosiuose pirkimuose dalyvaujančius asmenis apie būtinus veiksmus kilus interesų konfliktui?	Atsakiusios institucijos
Taip	701
Ne	144

Ketvirtoji išvada, kurią galima daryti iš institucijų pateiktų atsakymų:

- **Valstybės ar savivaldybių valdomo turto naudojimo priežiūrai yra skiriama pakankamai dėmesio**

Matyti, kad dauguma institucijų yra patvirtinusios vidaus teisės aktus, reglamentuojančius naudojamąsi institucijos turtu (pavyzdžiui, kompiuteriais, mobiliaisiais telefonais ir pan.). Su šiais teisės aktais darbuotojai yra supažindinami pasirašytinai.

Ar yra vidaus teisės aktai, reglamentuojantys naudojamąsi institucijos turtu?	Atsakiusios institucijos
Taip	751
Ne	106

Tarnybinio transporto turinčios institucijos ir įstaigos dažniausiai yra paskyrusios asmenis, įpareigotus tiesiogiai kontroliuoti, kaip šis transportas naudojamas. Kelionės lapai, GPS duomenys (šias sistemas turi nedaug įstaigų) ir kita susijusi informacija institucijose analizuojama kartą per mėnesį ar dažniau, o priklausantis transportas turi specialiuosius žymėjimus.

Ar institucijoje patvirtintos naudojimosi tarnybiniais automobiliais taisyklės?	Atsakiusios institucijos
Taip	407
Ne	25
Ar institucijoje patvirtintos naudojimosi tarnybiniais automobiliais taisyklės?	
Taip	407
Ne	25
Ar institucijoje paskirtas asmuo, analizuojantis transporto priemonių panaudojimo GPS (ar kelionės lapų) duomenis?	
Taip	372
Ne	60
Ar institucijai priklausantis transportas turi specialiuosius žymėjimus?	
Taip	381
Ne	51
Kaip dažnai šie duomenys analizuojami?	
Kartą per mėnesį	341
Kartą per ketvirtį	29
Sužinojus apie netinkamą tarnybinio transporto naudojimą	62

Penktoji išvada, kurią galima daryti iš institucijų pateiktų atsakymų:

- **Institucijose nepakankamai informuojama apie pasibaigus tarnybai taikomus ribojimus ir lobistinės veiklos reglamentavimą**

Prevencinis klausimynas atskleidė, kad tik trečdalis institucijų informuoja iš pareigų atleistus darbuotojus apie darbą valstybinėje tarnyboje pabaigusiems asmenis galiojančius ribojimus (pvz., įsidarbinti tinkamai „neatvėsus“; draudimą vienus metus turėti tarnybinių santykių su institucija, kurioje asmuo dirbo; atstovauti kitoms institucijoms tais klausimais, kurie buvo priskirti asmens tarnybinėms funkcijoms).

Ar iš pareigų atleidžiamus darbuotojus informuojate apie jiems taikomus ribojimus?	Atsakiusios institucijos
Taip	264
Ne	580

Ar 2018 m. buvo atvejų, kai darbuotojas informavo, kad priėmė siūlymą pereiti į kitą darbą ir yra tarnybos santykiais susijęs su būsimuoju darbdaviu (pvz., gali atlikti kontrolės veiksmus)?

Taip	264
Ne	580

Ar paaiškinate institucijos darbuotojams, kaip elgtis, jei į juos tarnybos klausimais kreipiasi asmuo, nustojęs šioje institucijoje dirbti mažiau nei prieš metus?

Taip	305
Ne	539

Tik keletas atsakė, kad į institucijas kreipėsi registruoti lobistai ar asmenys, kurie galbūt vykdė lobistinę veiklą, tačiau LVĮ nustatyta tvarka nėra įrašyti į lobistų sąrašą. Institucijos neteikia rekomendacijų, ar (ir kaip) informuoti savo tiesioginį vadovą apie susitikimus su privataus sektoriaus atstovais, kurie siekia daryti įtaką dėl teisės aktų ir (ar) administracinių sprendimų priėmimo. Taip pat neteikiama rekomendacijų, kad tokiais atvejais turėtų būti informuota VTEK.

Atsižvelgdama į tai, 2019 m. Komisija skirs itin daug dėmesio bendradarbiavimui su valstybės institucijomis, siekdama, kad lobistinės veiklos procesai taptų skaidresni.

## PRIVAČIŲ INTERESŲ DEKLARAVIMAS

**Išplėstas deklaruojančiųjų asmenų sąrašas.** 2018-01-01 įsigaliojo VPIDVTJ pakeitimai, įpareigoję privačius interesus deklaruoti viešojo pirkimo komisijos narius, asmenis, perkančiosios organizacijos vadovo paskirtus atlikti supaprastintus pirkimus, ir viešųjų pirkimų procedūrose dalyvaujančius ekspertus. Deklaravimo pareiga taip pat atsirado akcinių bendrovių bei uždarytųjų akcinių bendrovių, kurių akcijos, suteikiančios daugiau kaip ½ balsų

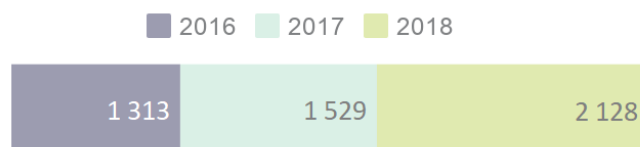
visuotiniame akcininkų susirinkime, nuosavybės teise priklauso valstybei ar savivaldybei, stebėtojų tarybų ir valdybų nariams, valstybės ar savivaldybių įmonių valdybų nariams (VPIDVTJ 4 straipsnio 1 dalis). Šių asmenų privačių interesų deklaracijų duomenys, vadovaujantis VPIDVTJ 10 straipsnio nuostatomis, yra vieši ir Komisijos nustatyta tvarka skelbiami Komisijos interneto svetainėje. Nuo 2018-01-01 viešojo pirkimo komisijos nariams, asmenims, perkančiosios organizacijos vadovo paskirtiems atlikti supaprastintus pirkimus, ir viešųjų pirkimų procedūrose dalyvaujantiems ekspertams taip pat taikomos VPIDVTJ 11 straipsnio nuostatos, įpareigojančios nusišalinti, jei kyla interesų konfliktas.

Atsižvelgiant į pakitusias VPIDVTJ nuostatas, smarkiai išaugo deklaruoti privačius interesus privalančių asmenų skaičius: 2018 m. sausį ir vasarį privačių interesų deklaracijas pateikė per 13 tūkstančių viešųjų pirkimų procedūrose dalyvaujančių asmenų.

Atitinkamai padaugėjo techninio pobūdžio paklausimų, kaip prisijungti ir pildyti deklaracijos formą, taip pat – Komisijos teikiamų rekomendacijų, buvo parengta ir VTEK interneto tinklalapyje paskelbta atitinkama prevencinė informacija.

**Vadovų pareiga kontroliuoti.** Pabrėžtina, kad, vadovaujantis VPIDVTJ, už šio teisės akto nuostatų laikymosi priežiūrą visų pirma yra atsakingi deklaruojantys asmenys ir jų vadovai. Todėl ataskaitiniais metais VTEK tęsė įstaigų vadovų informuotumo didinimą ir skatino juos jungtis prie PIDTIS. Prisijungę, jie gali matyti visas savo darbuotojų pateiktas privačių interesų deklaracijas, stebėti jų kitimo istoriją ir, atsižvelgdami į šiuos duomenis, teikti rekomendacijas.

2018 m. prie VTEK administruojamos PIDTIS informacinės sistemos prisijungė 493 institucijų vadovai arba jų įgalioti asmenys. Taigi šis skaičius išaugo dvigubai, palyginti su 2017 m.



Deklaravimo kontrolę per PIDTIS užtikrinantys asmenys

**Reikalavimai deklaramumui.** Privačių interesų deklaramimas yra viena iš veiksmingiausių interesų konfliktų prevencijos valstybinėje tarnyboje priemonių. Deklaramimas padeda identifikuoti galimas viešųjų ir privačių interesų konflikto grėsmes ir laiku atlikti visas VPIDVTJ numatytas prievoles (nusišalinti, neatlikti ar atlikti tam tikrus veiksmus ir kt.).

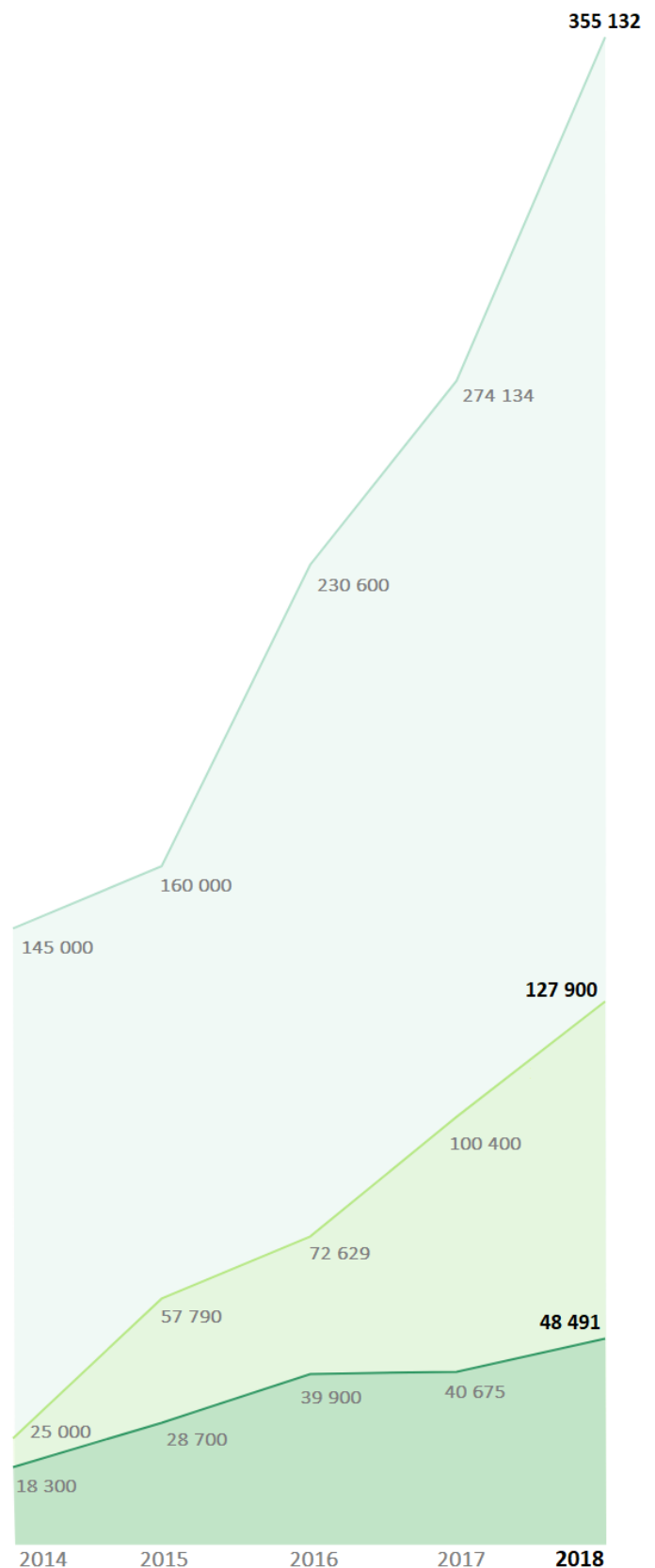
Privačių interesų deklaramimas yra nuolatinis tęstinis procesas. Pateikti deklaramciją privalu per 30 kalendorinių dienų nuo priėmimo (išrinkimo, paskyrimo) į pareigas dienos, o po to būtina tikslinti deklaramciją kaskart atsiradus naujų deklaramuotinių duomenų ar pasikeitus jau deklaramuotiems. Deklaramcijų tikslinimui taip pat galioja 30 kalendorinių dienų terminas. O jei atsiranda aplinkybių, galinčių kelti interesų konfliktą, šiuos duomenis būtina deklaramuoti nedelsiant, bet ne vėliau nei per 7 kalendorines dienas.

Deklaramacijoje privalu nurodyti VPIDVTJ 6 straipsnyje nurodytus duomenis – darbovietes, narystę ir pareigas įmonėse, įstaigose, asociacijose ar fonduose (išskyrus narystę politinėse partijose ir profesinėse sąjungose), juridinius asmenis, kurių dalyvis yra asmuo (ar sutuoktinis), individualiąją veiklą, taip pat nurodyti per paskutinius 12 kalendorinių mėnesių gautas dovanas (išskyrus artimų asmenų dovanas), jeigu dovanų vertė didesnė negu 150 eurų, per paskutinius 12 mėnesių sudarytus ir kitus galiojančius sandorius, jeigu sandorio vertė didesnė negu 3000 eurų), taip pat duomenis ar aplinkybes, kurios, asmeniui atliekant tarnybines pareigas, gali kelti interesų konfliktą.

Vadovaudamasi VTEKJ, gavusi informacijos apie asmens per pastaruosius trejus metus galbūt padarytus interesų derinimo pažeidimus, Komisija gali atlikti šių aplinkybių tyrimą. Taigi tyrimas gali būti pradėtas ir asmeniui nedeklaramavus ar pavėluotai deklaramavus VPIDVTJ nurodytus duomenis.

## ATNAUJINTA IŠPLĖSTŲ GALIMYBIŲ DEKLARAMCIJŲ PAIEŠKA

Siekdama kuo atviriau įtraukti visuomenę į interesų konfliktų valdymo kontrolės mechanizmus ir suaktyvinti visuomenės atstovų indėlį stebėsenos ir kontrolės procese, 2018 m. birželį VTEK savo interneto svetainėje įdiegė išplėstų galimybių



Privačių interesų deklaramimas

- Pateikta deklaramacijų (įskaitant patikslinimus)
- Deklaramavę asmenys
- Viešinamos deklaramacijos

privatinių interesų deklaracijų paieškos sistemą. Ji pasiekama adresu:

<http://www.vtek.lt/deklaraciju-paieska>.

Atnaujintoji paieška sudaro galimybes įvairiais pjūviais – pagal vieną ar keletą kriterijų – ieškoti viešai pagal VPIDVTJ skelbiamų privatinių interesų deklaracijų duomenų. Pavyzdžiui, vieno mygtuko paspaudimu galima pamatyti visas per pastarąjį mėnesį valstybinėje tarnyboje dirbančių asmenų pateiktas deklaracijas.

Norimų duomenų paiešką galima taip pat atlikti pasirinkus asmens pagrindinių arba kitų pareigų pavadinimą, įvedus įstaigos ar institucijos, kurioje asmuo dirba, kodą arba įrašius bet kokį žodį ar jo dalį. Ieškoti duomenų galima ir pasitelkiant tik asmens vardą arba tik pavardę, taip pat visus paminėtuosius parametrus iš karto. Gautus rezultatus sistema rūšiuoja pagal deklaracijos pateikimo datą, naujausius duomenis rodydama pirmiausia.

## „PINREG“ STEIGIMAS

VTEK ir Europos socialinio fondo agentūra yra pasirašiusi sutartį dėl projekto „Privatinių interesų registro sukūrimas“ (toliau – PINREG), bendrai finansuojamo iš Europos Sąjungos struktūrinių lėšų. Ataskaitiniais metais buvo intensyviai rengiamasi PINREG diegimo viešajam pirkimui, kuris įvyko 2018 m. trečiąjį ketvirtį. Taip pat buvo vykdyti viešieji pirkimai, susiję su PINREG priežiūra bei Rizikos valdymo modulių sukūrimu. Sistema turėtų pradėti veikti 2020 m. pirmąjį pusmetį.

Šiuo metu esančią privatinių interesų deklaravimo sistemą pakeisiantis PINREG skirtas deklaravimui, kontrolei, duomenų registravimui ir viešinimui. Projekto tikslas – užtikrinti efektyvesnę deklaravimą, mažinti korupcijos atsiradimą ir plitimą viešajame sektoriuje. PINREG steigimas yra prioritetas Komisijos tikslas.

PINREG turės apie 17 sąsajų su kitais valstybės registrais bei informacinėmis sistemomis, todėl planuojama, kad didžiąją dalį deklaruotųjų duomenų sistema pati perkels į preliminarią asmens privatinių interesų deklaraciją (pvz., darbuotojas, informaciją apie kai kuriuos sudarytus

sandorius, dalyvavimą juridiniuose asmenyse ir pan.), o deklaruojančiam liks tik informaciją patikrinti, prireikus papildyti ir patvirtinti. Taip pat sistema elektroniniu paštu siųs priminimus asmenims apie būtinybę deklaraciją pateikti arba ją patikslinti naujai atsiradusiais duomenimis. Iškilus klausimų dėl deklaravimo, deklaruojantysis turės galimybę sistemoje parašyti užklausą VTEK, į kurią bus galimybė operatyviai reaguoti. Siekiama supaprastinti ir pačią privatinių interesų deklaracijos formą tam, kad deklaravimo procesas taptų paprastesnis ir užimtų mažiau laiko.

Naudodamiesi PINREG, institucijų vadovai galės užtikrinti efektyvesnę pavaldinių tarnybinio elgesio kontrolę. Jie turės galimybę patogiai sekti pavaldinių deklaruojamus duomenis ir, atsižvelgdami į juos, įgyvendinti interesų konfliktų prevenciją įstaigoje. Taip pat institucijos galės registruoti jose nepriimtus asmenų nusišalinimus ir naudotis šiuolaikiškais interesų konfliktų rizikų vertinimo moduliais.

Automatiškai gaudamas informaciją iš kitų valstybės registru ir informacinių sistemų, PINREG padės nustatyti ir tikslesnį privalančiųjų deklaruoti asmenų skaičių. Pasitelkdama PINREG, VTEK turės galimybę atlikti išsamesnes deklaracijų analizės automatizuojant dalį procesų ir suteikiant galimybę vertinti duomenis įvairiais pjūviais, nustatyti rizikos veiksnius. Taigi PINREG leis užtikrinti, kad sprendimus priimančias asmenys laiku atskleistų savo privatinius interesus, o kontrolės institucijoms bus sudaryta galimybė laiku nustatyti ir užkirsti kelią galimiems interesų konfliktams.

## TEIKTOS TIKSLINĖS REKOMENDACIJOS

Ataskaitiniais metais VTEK teikė daugiau rekomendacijų: kaip kolegiali institucija Komisija pateikė 506 rašytines rekomendacijas ir nuomones dėl VPIDVTJ bei LVJ nuostatų taikymo. Tai sietina su įsigaliojusiomis VPIDVTJ pataisomis, kuriomis išplėstas deklaruojančiųjų asmenų sąrašas. VTEK darbo krūvis išaugo beveik dvigubai. Palyginimui, 2017 m. rašytinių rekomendacijų buvo pateikta 275, o 2016 m. – 19.

*(perkelta į 16 puslapį)*

Ar valstybinėje tarnyboje dirbantis asmuo, tarnybinės komandiruotės metu iš oro skrydžių bendrovės gavęs piniginę ar materialinę kompensaciją už skrydžių vėlavimą ar atidėjimą (maisto, gėrimų, nakvynę ir pan.), nepažeis VPIDVTJ?

VTEK nuomone, skrydžių bendrovių išmokamos piniginės kompensacijos, teikiamas maistas, nakvynė ar pan., skirtos dėl skrydžių vėlavimo kilusioms asmeninėms komandiruotojo asmens problemoms spręsti, nėra laikytinos valstybės lėšomis arba valstybės turtu, kuris gali būti naudojamas tik tarnybinei veiklai. Taigi pasinaudojimas tokiais išmokomis ar paslaugomis, skirtomis keleivių patiriamoms nepatogumams kompensuoti, nėra VPIDVTJ reglamentuojamas dalykas. Kita vertus, siekiant išvengti net menkiausių įtarimų dėl tikslingo ir racionalaus komandiruotei skirtų valstybės lėšų naudojimo, pasibaigus komandiruotės laikui apie tokias išmokas turėtų būti informuojamas komandiruotojo asmens darbdavys.

**Muitinės pareigūno sutuoktinė dirba muitinės tarpininko įmonėje. Atlikdamas muitinės formalumus, pareigūnas priima sprendimus, susijusius su šios įmonės pateikta muitinės deklaracija. Pastarąją pildė ne pareigūno sutuoktinė, o kitas įmonės darbuotojas. Kaip vertinti tokią situaciją?**

Pirmiausia pabrėžtina, kad muitinės pareigūnas privalo savo privačių interesų deklaracijoje nurodyti sutuoktinės darbovietę. Taip pat reikėtų atkreipti dėmesį, jog visi jo sprendimai, susiję su minėtąja sutuoktinės darbovieta ar jos turtais interesais, gali atrodyti šališki ir neobjektyvūs, nepriklausomai nuo to, kokias funkcijas įmonėje atlieka pareigūno sutuoktinė.

**Konkurso į aukštesnes valstybės tarnautojo pareigas ministerijos departamento skyriuje „X“ komisijos nariai yra šio departamento direktorius ir skyriaus „X“ vedėjas. Pretendentas į pareigas yra jiems tiesiogiai pavaldus. Ar šioje situacijoje nekyla interesų konfliktas?**

Situacija galėtų būti vertinama kaip interesų konfliktas, jei valstybinėje tarnyboje dirbantis asmuo vertintų savo vadovo tinkamumą eiti pareigas. Tokiu atveju atsirastų regimybė, kad įvertinimui įtaką daro privatūs interesai – tarnybinė priklausomybė nuo vadovo. Paklausime pateikto atvejo, kai vadovas neturi akivaizdaus asmeninio suinteresuotumo ir vertina savo pavaldinio galimybę eiti pareigas, negalima vienareikšmiškai vertinti kaip interesų konflikto.

## REKOMENDACIJŲ PAVYZDŽIAI

**Ar situacija, kai biudžetinės įstaigos darbuotojai ne darbo metu savo įstaigoje pagal individualios veiklos pažymą teikia mokymų paslaugas, neprieštarauja VPIDVTJ?**

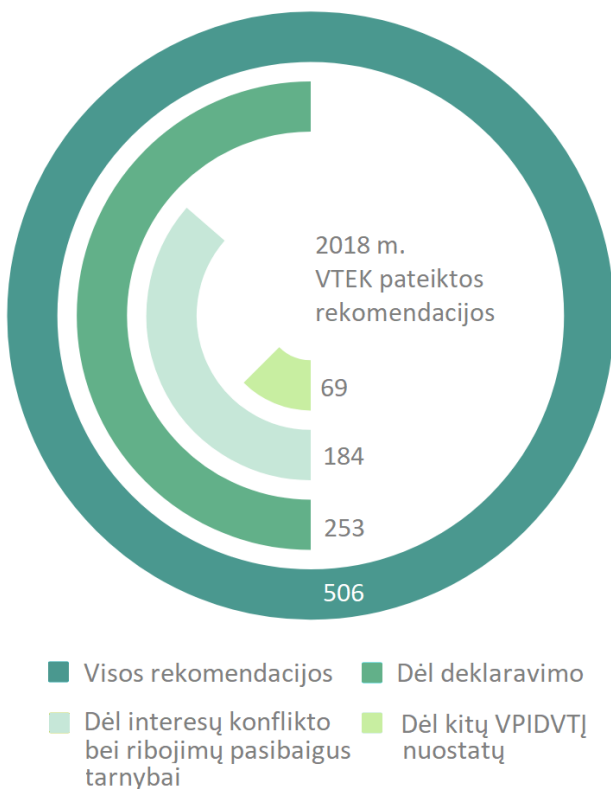
Šiuo atveju būtina įvertinti, ar yra pakankamai duomenų vienareikšmiškai konstatuoti interesų konflikto situaciją, kylančią, kai mokymo paslaugas teikiantis valstybinėje tarnyboje dirbantis asmuo dalyvauja rengiant, svarstant ar priimant sprendimus, susijusius su jo privačiais interesais – mokymo paslaugų teikimu, jų rezultatų kontrole ir pan. Jei minėtojo darbuotojo funkcijos biudžetinėje įstaigoje yra tiesiogiai susijusios su mokymais, tai už savo darbovietėje ne darbo metu privačiai surengtus mokymus gaunamas atlygis gali būti vertinamas kaip dvigubas mokėjimas už funkcijas, kurios jau yra *de facto* apmokamos iš valstybės biudžeto. Pabrėžtina, kad tokia veikla ir atlygis už ją savaime nėra akivaizdi interesų konflikto priežastis, bet prieštarauja valstybinėje tarnyboje dirbančių asmenų etikos standartams.

**Asmuo gyvena sodų bendrijos teritorijoje ir yra savivaldybės tarybos narys. Ar jis gali dalyvauti savivaldybės taryboje sprendžiant šios sodų bendrijos aplinkotvarkos klausimus? Ar galima atstovauti sodų bendrijos nariams?**

Tarybos narys, dalyvaudamas rengiant, svarstant ar priimant minėtuosius sprendimus, galėtų sukelti abejonių dėl savo veiksmų nešališkumo ir galimo interesų konflikto, todėl VTEK rekomenduoja nuo tokių sprendimų nusišalinti. Taip pat VPIDVTJ draudžia valstybinėje tarnyboje dirbantiems asmenims atstovauti privačioms grupėms ar asmenims ir ginti jų interesus valstybės ar savivaldybių institucijose, išskyrus atvejus, kai jie veikia kaip atstovai pagal įstatymą. Šio ribojimo išimtis konkrečiu atveju gali nustatyti atitinkamos institucijos vadovas ar jo įgaliotas atstovas, o sprendimas apie išimties taikymą turi būti viešai paskelbtas. Atstovavimo pagal įstatymą pagrindas – įstatyme numatytos aplinkybės, kai dėl objektyvių priežasčių pats asmuo dalyvauti negali.

(atkelta iš 14 puslapio)

Komisijos dažniausiai teirujamasi dėl situacijų, susijusių su artimų asmenų darbu toje pačioje institucijoje (galimų nepotizmo atvejų), dėl nusišalinimo tvarkos, interesų konfliktų prevencijos, privačių interesų deklaracijų pildymo, leidimo dirbti kitą darbą, tarnybinio transporto naudojimo ir pan.

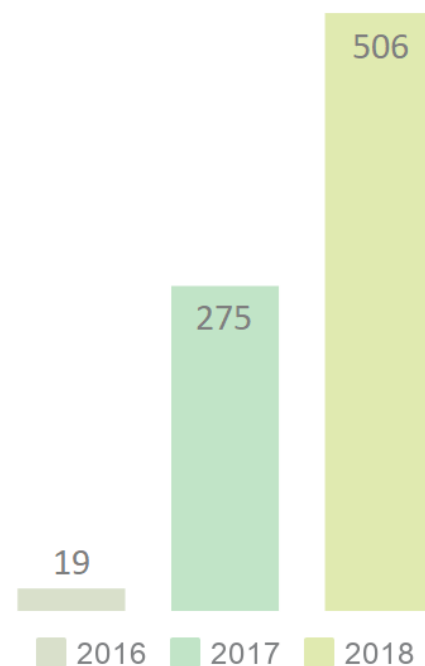


Klausta, kaip reikėtų užpildyti privačių interesų deklaraciją, kokį pareigų kodą joje nurodyti, kokiame deklaracijos priede nurodyti, kad asmuo yra viešojo pirkimo komisijos narys, ar kad asmuo perkančiosios organizacijos vadovo paskirtas atlikti supaprastintus pirkimus arba yra viešųjų pirkimų procedūrose dalyvaujantis ekspertas, ar reikia nurodyti, kad asmuo eina ir kitas pareigas įstaigoje, kokioje deklaracijos vietoje šias pareigas reikia nurodyti. Taip pat teirautasi dėl minėtųsias pareigas einančių asmenų deklaracijų viešinimo ir jo nutraukimo Komisijos tinklalapyje, kai baigiasi viešasis pirkimas. Klausta ir apie privačių interesų deklaravimą viešųjų pirkimų procedūrose dalyvaujantiems užsienio ekspertams. Pastarieji privačių interesų deklaraciją privalo elektroninėmis priemonėmis pateikti iki dalyvavimo viešojo pirkimo procedūrose pradžios (VPIDVTJ 5 straipsnio 4 dalis).

Ataskaitiniais metais Komisija dažnai gaudavo paklausimų dėl sandorių ir gautų dovanų (įskaitant gautas iš artimų asmenų) deklaravimo, dėl narystės profesinėje sąjungoje, darbo taryboje, Šaulių sąjungoje ir kitose asociacijose deklaravimo, taip pat dėl duomenų apie artimų asmenų ir kitų interesų konfliktą galinčių kelti asmenų deklaravimą.

Komisija gavo nemažai paklausimų apie sandorių, sudarytų vykdant individualiąją veiklą (įskaitant žemės ūkio veiklą) deklaravimo. Teisės aktai neapibrėžia asmeninių ir neasmeninių ūkininkų ir (ar) ūkinę veiklą vykdančių asmenų sandorių sąvokų, o tvarkant apskaitą ūkinės operacijos bei ūkiniai įvykiai taip pat neskirstomi į asmeninius ir neasmeninius. Vadovaudamasi VPIDVTJ nuostatomis, Komisija klausiantiems rekomendavo privačių interesų deklaracijoje nurodyti duomenis apie visus savo, sutuoktinio, sugyventinio ar partnerio sudarytus sandorius, kurių vertė didesnė negu 3 000 eurų, nepriklausomai nuo jų pačių, sutuoktinio, sugyventinio ar partnerio turimo ūkininko statuso ar vykdomos individualios (ūkininko) veiklos.

Taip pat buvo teirujamasi dėl prievolės deklaruoti privačius interesus asmenims, dirbantiems biudžetinėje įstaigoje ir turintiems administravimo



VTEK pateiktos rašytinės rekomendacijos



įgaliojimus. Prašyta įvertinti pareigybės aprašymą ir paaiškinti, ar asmeniui tokie įgaliojimai yra suteikti.

Asmenys, kurių sutuoktiniai vykdo žvalgybą, kontržvalgybą arba kriminalinę žvalgybą, teiravosi, kokias deklaracijas teikti – elektronines ar popierines. VPIDVTĮ 5 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad privačius interesus deklaruojantys asmenys (išskyrus asmenis, kurių duomenys įstatymų nustatyta tvarka yra įslaptinti ir (arba) kurie vykdo žvalgybą, kontržvalgybą arba kriminalinę žvalgybą), privalo pateikti deklaraciją elektroninėmis priemonėmis VPIDVTĮ nustatyta tvarka. Komisija pabrėžė, kad tokiais atvejais duomenų apie sutuoktinį, vykdančią žvalgybą, kontržvalgybą arba kriminalinę žvalgybą, nereikia nurodyti.

## MOKYMAI

Suinteresuotų asmenų konsultavimas, švietimas dėl VPIDVTĮ nuostatų įgyvendinimo yra nuolatinė VTEK veikla. Pagal įstatymais nustatytas funkcijas, Komisija vykdo mokymus ir konsultavimą interesų derinimo klausimais.

2018 m. gegužę VTEK pasirinko naują mokymų kryptį – ėmė rengti vadinamuosius atitikties pareigūnus. Tai yra asmenys, kurie, eidami pareigas atitinkamoje institucijoje ar įstaigoje, galėtų konsultuoti interesų derinimo bei lobistinės veiklos teisinio reguliavimo klausimais ir turėtų atitinkamą kompetenciją. Nauja kryptis pasirinkta įvertinus dažną institucijų kreipimąsi, VTEK žmogiškuosius išteklius, mokymų naudą dėl darbuotojų kaitos institucijose bei įvertinus vadovams VPIDVTĮ nustatytą pareigą kontroliuoti, kad būtų laikomasi šio teisės akto nuostatų. Taigi VTEK kiekvieną savaitę rengia intensyvius, visą darbo dieną trunkančius ir kiekvienai klausytojų grupei, atsižvelgiant į atitinkamos įstaigos veiklos sritį, adaptuotus mokymus.

Rengdama šiuos mokymus, VTEK formuoja atitikties pareigūnų tinklą, kurio atsiradimas stiprina kontrolę institucijos viduje ir palengvina kontaktavimą su VTEK procesą. Nauja kryptis atitinka EBPO teikiamas rekomendacijas dėl asmenų švietimo tarnybinės etikos klausimais.

Atitinkamai buvo apmokyti 197 asmenys iš Valstybės kontrolės, Valstybinės mokesčių inspekcijos, Kalėjimų departamento, VI Valstybinių miškų urėdijos, VI Ignalinos atominės elektrinės,

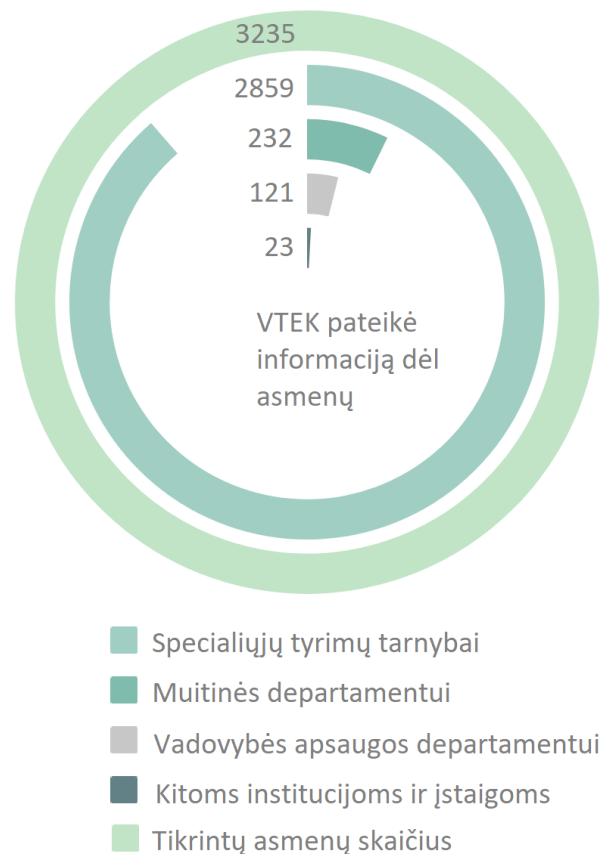
Aplinkos ministerijos, Lietuvos Respublikos muitinės, Lietuvos policijos, Sveikatos apsaugos ministerijos, Nacionalinio vėžio instituto, savivaldybių ir kt.

Ataskaitinių metų pradžioje – pagal ankstesniąją praktiką – buvo apmokyta 220 asmenų iš įvairių institucijų ir įstaigų: Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos, Valstybės saugumo departamento, Žemės ūkio ministerijos, Vilniaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato, Civilinės aviacijos administracijos ir buvusio Lietuvos edukologijos universiteto.

Iš viso ataskaitiniais metais mokymai surengti 417 asmenims.

## ASMENŲ PATIKRINIMAI

Įgyvendindama Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo nuostatas ir atsižvelgdama į gautus prašymus, ataskaitiniais metais VTEK teikė informaciją apie asmenis, siekiančius eiti pareigas valstybinėje tarnyboje. Turima informacija apie šių asmenų padarytus VPIDVTĮ nuostatų pažeidimus teikta STT, Muitinės departamentui, Kalėjimų departamentui ir kitoms institucijoms.



## TARPINSTITUCINIS IR TARPTAUTINIS BENDRADARBIAVIMAS

**Tarpinstitucinis lygmuo.** Ataskaitiniais metais VTEK daug dėmesio skyrė tarpinstituciniam bendradarbiavimui klausimais, susijusiais su atsparumo korupcijai didinimu bei rizikos nustatymais, lobistinės veiklos priežiūra ir reguliavimu, asmens duomenų apsauga, interesų konfliktų prevencija, privačių interesų deklaravimu, nepotizmo pasireiškimo rizikomis bei pinigų plovimo prevencija. 2018 m. VTEK bendradarbiavo ir su viešojo sektoriaus, ir su nevyriausybinų organizacijų bei akademinų bendruomenių atstovais. Tarpinstituciniu lygmeniu dalytasi ekspertinėmis nuomonėmis, keistasi gerąja patirtimi, siūlyta teisėkūros iniciatyvų, aptarti bendri projektai su atstovais iš STT, Viešųjų pirkimų tarnybos, Lietuvos banko, Valstybinės mokesčių inspekcijos, Sveikatos apsaugos ministerijos, Teisingumo ministerijos, Finansų ministerijos, Lietuvos savivaldybių asociacijos, VĮ Registrų centro, „Transparency International“ Lietuvos skyriaus (toliau – TILS), Lietuvos advokatūros, Viešojo valdymo kompetencijų tinklo (bendradarbiauta organizuojant 2019 m. kovą vykšiančią 6-ąją tarptautinę mokslinę-praktinę konferenciją, kurią kasmet organizuoja Mykolo Romerio universitetas), Lietuvos pramonininkų konfederacijos, Vilniaus politikos analizės instituto ir kitų institucijų bei organizacijų.

2018-08-24 Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko potvarkiu, įgyvendinant Vyriausybės 2003-02-03 nutarimo „Dėl Tarpžinybinės komisijos kovai su korupcija koordinuoti sudarymo ir jos nuostatų patvirtinimo“ 1 ir 3 punktus, buvo patvirtinta Tarpžinybinės komisijos kovai su korupcija koordinuoti personalinė sudėtis, į kurią įtrauktas ir VTEK pirminkas E. Sakalauskas.

**Tarptautinis lygmuo.** 2018 m. VTEK dalijosi patirtimi interesų derinimo srityje su Sakartvelo parlamento delegacijos bei ambasados Lietuvoje atstovais, taip pat tarptautinių programų „Transparency Fellowship“ bei „Freedom House Fellowship“ dalyviais iš Azerbaidžano, Bosnijos ir Hercegovinos, Čilės, Ganos, Jungtinės Karalystės, Pietų Afrikos Respublikos ir Rusijos.

VTEK dalijosi ekspertinėmis nuomonėmis, keitėsi gerąja patirtimi, siūlė teisėkūros iniciatyvas, aptarė bendrus projektus

Kasmetinio Europos semestro darbinio vizito Lietuvoje metu VTEK atstovai su Europos Komisijos Migracijos ir vidaus reikalų generalinio direktorato atstovais aptarė lobistinės veiklos reglamentavimo iššūkius bei interesų konfliktų prevencijos ir privačių interesų deklaravimo klausimus. Šiuo vizitu siekta įvertinti, kaip šalis įgyvendina ES Tarybos rekomendacijas ir pasirengti metinei Lietuvos ekonominės situacijos analizei.

2018 m. trečiąjį ketvirtį Teisingumo ministerijai VTEK pateikė informaciją apie Europos tarybos valstybių prieš korupciją grupės (toliau – GRECO) ketvirtoje vertinimo etapo ataskaitoje Lietuvai pateiktų rekomendacijų įgyvendinimą.

Airijos Respublikos Viešojo valdymo komisijos Lobizmo reguliavimo departamento kvietimu, 2018 m. pradžioje VTEK atstovė dalyvavo lobistų registrus turinčių Europos šalių atstovų susitikime Dubline. Susitikime dalyvavo Airijos, Prancūzijos, Austrijos, Jungtinės Karalystės (Škotijos ir Anglijos), Europos Komisijos ir Europos Parlamento atstovai. Tikslas – pasidalyti patirtimi lobistinės veiklos reguliavimo srityje ir siūlymais, kaip užtikrinti geresnę lobistinės veiklos kontrolę bei sudaryti neformalų Europos šalių, turinčių lobistų registrus, tinklą. Jo atstovai susitiktų kasmet ir aptartų problemas, su kuriomis susiduriama vykdant lobistinės veiklos priežiūrą, bei pasiūlytų efektyviausių jų sprendimų būdų.

# INTERESŲ DERINIMO PRIEŽIŪRA

VTEK interesų derinimo priežiūrą įgyvendina keliais būdais:

- nagrinėdama gautus pranešimus apie galimus VPIDVTJ nuostatų pažeidimus;
- prižiūrėdama, kaip šio įstatymo nuostatas įgyvendina atskirose veiklos srityse veikiantys subjektai;
- sekdamą visuomenės informavimo priemonių skelbiamą informaciją apie valstybinėje tarnyboje dirbančių asmenų ir kitų asmenų, kuriems taikomos VPIDVTJ nuostatos, elgesį, o nustačiusi pagrįstų duomenų apie galimą pažeidimą – nusprenddama savo iniciatyva pradėti ir pati atlikti tyrimą, arba pavesti šį tyrimą atlikti kitiems kompetentingiems VPIDVTJ nuostatų vykdymo kontrolę atliekantiems subjektams;
- vertindama kitų institucijų ir įstaigų iniciatyva atliktų tyrimų išvadas.

Visomis nurodytomis priemonėmis VTEK 2018 m. vertino 1 245 asmenų veikų atitiktį VPIDVTJ nuostatomis.

## NAGRINĖTI PRANEŠIMAI APIE GALIMUS PAŽEIDIMUS

Ataskaitiniais metais VTEK gavo 499 pranešimus (dalis jų buvo grupiniai) dėl galimo VPIDVTJ nuostatų pažeidimo. 578 *pareiškėjai prašė įvertinti 826 asmenų veikas*. Didžiąją dalį pranešimų VTEK pateikė fiziniai ir juridiniai asmenys – 508. Taip pat 41 kartą pranešimus VTEK pateikė žiniasklaidos priemonių atstovai, o 29 kartus – anonimai.

Išnagrinėjusi pateiktus pranešimus, VTEK įžvelgė teisinius pagrindus įvertinti 431, t. y. daugiau kaip pusės skundžiamų asmenų, veikas:

- dėl 186 asmenų elgesio pati pradėjo tyrimus;

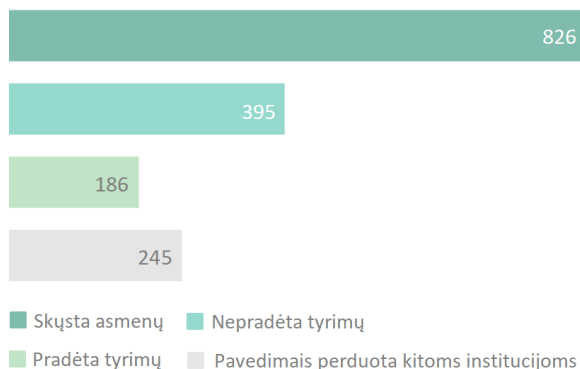
- 245 asmenų veikų atitiktį VPIDVTJ nuostatomis pavedė įvertinti kitiems šio įstatymo vykdymo priežiūrą atliekantiems subjektams ir vėliau įvertino jų pateiktas išvadas.

395 atvejais VTEK nusprendė tyrimų ne pradėti:

- dėl 295 asmenų elgesio pareiškėjai nurodė pakankamai duomenų tyrimui pradėti. Tokių duomenų negavo ir VTEK, rinkdama informaciją iš viešai prieinamų informacijos šaltinių ar iš atitinkamų institucijų ir įstaigų, kurių prašė suteikti papildomos informacijos;
- 72 atvejais pranešimuose nurodytų asmenų veikų vertinimas nepateko į VTEK kompetencijos ribas, todėl beveik pusė šių pranešimų buvo perduoti nagrinėti kompetentingoms institucijoms;
- dėl 13 skundžiamų asmenų VTEK nustatė, kad VPIDVTJ reikalavimai jiems netaikomi;
- dėl 11 asmenų į VTEK buvo kreiptasi pakartotinai, tačiau nebuvo nurodyta naujų aplinkybių, galėjusių suteikti pagrindą pradėti tyrimą;
- dėl 2 asmenų veikų pranešimuose pateiktos papildomos aplinkybės buvo prijungtos prie jau atliekamų tyrimų;

VTEK vertino  
**1 245**  
asmenų  
elgesį

VTEK gauti pranešimai



- 2 atvejais VTEK negalėjo vertinti pranešimuose nurodytų asmenų veikų dėl suėjusio 3 metų senaties termino tyrimui atlikti.

## VTEK ATLIKTI TYRIMAI

VTEK tyrimus atliko gautų pranešimų pagrindu, savo iniciatyva arba nepritarusi kitos institucijos ar įstaigos pateikto tyrimo išvadai.

VTEK 2018 metais aukščiau nurodytais pagrindais pradėjo ir vykdė 346 tyrimus. 186 tyrimai pradėti pagal gautus pranešimus, 94 tyrimai pradėti VTEK iniciatyva, 27 tyrimai pradėti nepritarus kitų institucijų ir įstaigų pateiktoms atliktų tyrimų išvadoms, bei 39 tyrimai, kurie buvo pradėti 2017 metais, tačiau užbaigti ataskaitiniais metais.

Ataskaitiniais metais VTEK atliko 283 tyrimus ir priėmė atitinkamus sprendimus, o kitus 63 tyrimus VTEK toliau vykdė 2019 metais. Lyginant su ankstesnių 4 metų laikotarpiu, VTEK atliktų tyrimų skaičius labai padidėjo.

**Tyrimų rezultatai.** Atlikusi tyrimus, VTEK nusprendė pripažinti, kad 239 asmenys pažeidė VPIDVTJ nuostatas ir tai sudaro 84 procentus visų 283 atliktų tyrimų. Net 192 atvejais VTEK pripažino vien privačių interesų deklaravimo nuostatų pažeidimus. 20 atvejų konstatuoti pažeidimai dėl priimtų sprendimų interesų konflikto situacijoje, 16 atvejų – deklaravimo ir interesų derinimo pažeidimai. Dar 11 atvejų konstatuoti kitų VPIDVTJ nuostatų pažeidimai. Pabrėžtina, kad iš visų ataskaitiniais metais atliktų tyrimų tik 24 atvejais pripažinta, jog VPIDVTJ nuostatos nebuvo pažeistos. 20 tyrimų buvo nutraukta, iš jų 2 tyrimai nutraukti, nustatčius, kad tiriamųjų asmenų atžvilgiu VPIDVTJ nuostatos netaikytinos.

**Interesų deklaravimo pažeidimai.** Ataskaitiniais metais daugiausia tyrimų VTEK atliko dėl galimų privačių interesų deklaravimo reikalavimų pažeidimų. VTEK nuomone, tai iš dalies susiję su 2018-

01-01 įsigaliojusiais VPIDVTJ pakeitimais ir gautais pranešimais dėl asmenų grupių.

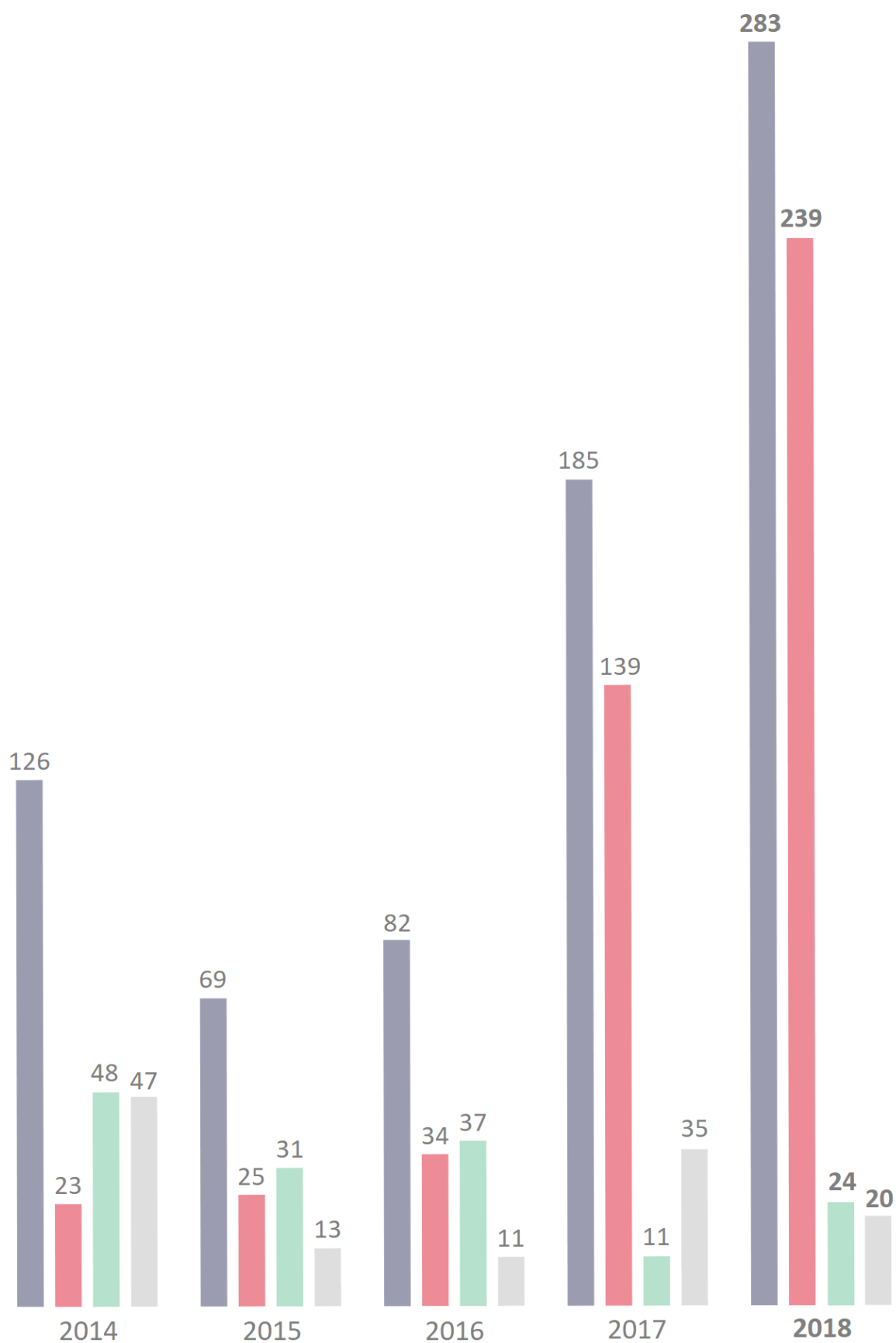
Naujomis pataisomis Seimas nustatė pareigą privačių interesų deklaraciją teikti akcinių bendrovių bei uždarytųjų akcinių bendrovių, kurių akcijos, suteikiančios daugiau kaip 1/2 balsų visuotiniame akcininkų susirinkime, nuosavybės teise priklauso valstybei ar savivaldybei, stebėtojų tarybų ir valdybų nariams. Minėtasis reikalavimas įpareigojo nurodytų bendrovių stebėtojų tarybų narius ir valdybos narius per vieną mėnesį nuo šio įstatymo įsigaliojimo, t. y. iki 2018-02-01, VPIDVTJ nustatyta tvarka pateikti privačių interesų deklaraciją. VTEK 2018 m. atliko apie 30 tyrimų dėl bendrovių valdybų narių. Visais atvejais konstatuotas VPIDVTJ pažeidimas.

Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo (toliau – VSĮ) 19 straipsnio 18 dalis nustato, kad savivaldybės meras savo įgaliojimų laikotarpiu gali turėti visuomeninių konsultantų, kurie mero prašymu teikia jam konsultacijas, pasiūlymus, išvadas ir kitą informaciją. Dar 2012 m. Seimas pakeitė VPIDVTJ 4 straipsnio 1 dalį ir nustatė pareigą valstybės politikų visuomeniniams konsultantams, padėjėjams, patarėjams teikti privačių interesų deklaracijas. Tačiau vis dar nemažai asmenų, kuriems taikomi VPIDVTJ reikalavimai, nustatyta tvarka ir laiku nepateikia deklaracijų. Ataskaitiniais metais VTEK gavo pranešimą apie galimą nurodytų VPIDVTJ nuostatų pažeidimą vienoje iš savivaldybių. Pranešime buvo nurodyta, kad dauguma savivaldybės mero visuomeninių patarėjų šių visuomeninių pareigų nėra deklaravę. Patikrinusi duomenis, VTEK pradėjo ir atliko tyrimus dėl 26 savivaldybės mero visuomeninių patarėjų veikų ir konstatavo pažeidimus. Šiuo atveju atkreiptinas dėmesys ir į galiojančio teisinio reguliavimo problemą – nei VSĮ, nei Savivaldybės tarybos veiklos reglamentas nenustato konkrečios mero visuomeninių patarėjų skyrimo į pareigas tvarkos.

*(perkelta į 22 psl.)*



Asmenys, kurių elgesį tyrė VTEK



### VTEK priimti sprendimai atlikus tyrimus

■ Atlikti tyrimai 
 ■ Pažeidimai 
 ■ Nėra pažeidimų 
 ■ Nutraukti tyrimai

(atkelta iš 20 psl.)

Toks teisinis reguliavimas pasunkina visuomeninio patarėjo statuso įgijimo momento nustatymą. Todėl nagrinėjamoju atveju VTEK laikėsi pozicijos, jog asmuo į savivaldybės mero visuomeninio patarėjo pareigas paskiriamas nuo visuomeninio patarėjo pažymėjimo išdavimo dienos.

Atliekant tyrimus dėl galimų privačių interesų deklaravimo tvarkos pažeidimų, asmenys dažniausiai teisinosi, jog nežinojo, kad jiems yra taikomos VPIDVTĮ nuostatos ir kad jie turi teikti privačių interesų deklaraciją. Taigi vis dar trūksta asmenų informuotumo apie jų pareigą deklaruoti privačius interesus. Atsižvelgiant į tai, priimdama sprendimus dėl privačių interesų

138  
rekomendacijas  
VTEK pateikė  
priimdama  
sprendimus

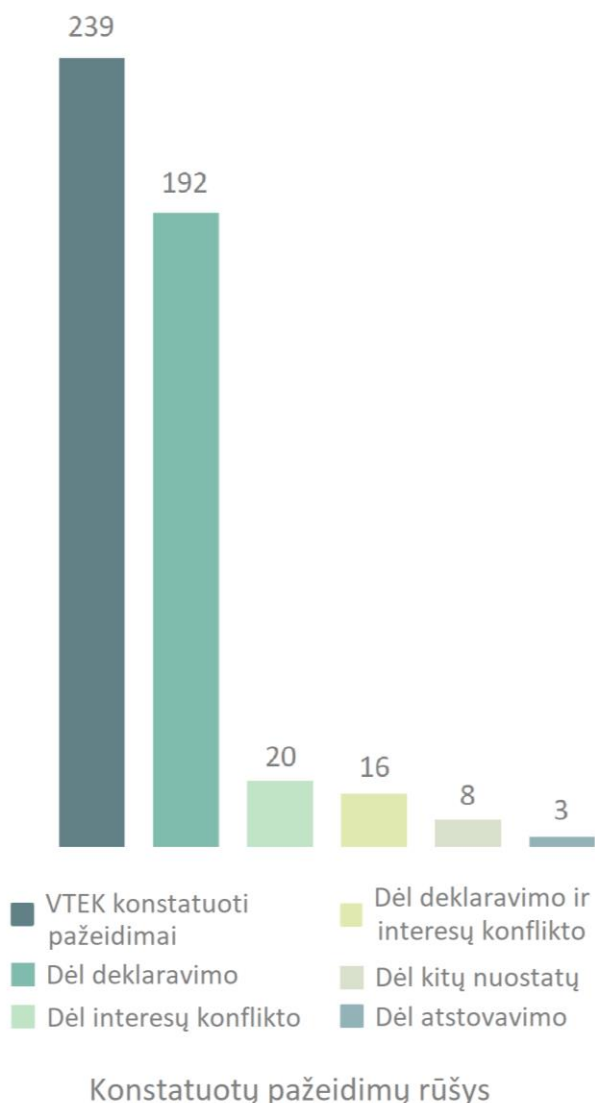
deklaravimo tvarkos pažeidimų, VTEK kartu teikė institucijų ar įstaigų vadovams arba kitiems kompetentingiems subjektams siūlymus naujai skiriamus į pareigas asmenis nedelsiant informuoti apie jiems taikomą pareigą pateikti (patikslinti) privačių interesų deklaraciją.

EBPO, GRECO ir kitų autoritetų tarptautinių organizacijų (pvz., Pasaulio banko, Jungtinių Tautų Organizacijos ir kt.) rekomendacijose vienareikšmiškai pripažįstama, kad privačių interesų deklaravimas yra viena iš veiksmingiausių viešųjų ir privačių interesų konfliktų valstybinėje tarnyboje prevencijos priemonių, kurianti pasitikėjimą viešuoju sektoriumi. Jeigu asmenys neatlieka pareigos deklaruoti privačius interesus, padaroma žala valstybinės tarnybos skaidrumo įvaizdžiui.

**Interesų derinimo pažeidimai.** Iš VTEK atliktų tyrimų 36 atvejais buvo konstatuoti VPIDVTĮ 11 straipsnio 1 ir 2 dalių arba šių nuostatų pažeidimai, įskaitant privačių interesų deklaravimą. Vien dėl interesų konflikto situacijoje priimtų sprendimų ar dalyvavimo juos priimant pažeidimai konstatuoti 20 asmenų.

Remiantis VPIDVTĮ, valstybinėje tarnyboje dirbančio asmens privačiais interesais laikytini visi VPIDVTĮ 6 straipsnio 1 dalyje nurodyti duomenys, kuriuos privaloma deklaruoti. Tačiau interesų konfliktas gali kilti ir sprendžiant su artimo asmens interesais (pavyzdžiui, šeimos nario darbovieta, verslu, dalyvavimu asociacijose ir pan.) susijusius klausimus. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (toliau – LVAT) praktikoje ne kartą pasisakyta, kad VPIDVTĮ pobūdis yra prevencinis. Vadinasi, VPIDVTĮ pažeidimui konstatuoti nėra būtina nustatyti, kad valstybinėje tarnyboje dirbantis asmuo savo privačius interesus įgyvendino viešųjų interesų sąskaita – pakanka identifikuoti interesų konflikto požymius ir konstatuoti, kad asmuo nesiėmė VPIDVTĮ numatytų priemonių interesų konfliktui savo veikloje išvengti, t. y. nusišalinti.

Daugeliu atvejų asmenys, priimdami sprendimus, subjektyviai vertina savo pareigas (pvz., esą jie atlieka tik techninį veiksma arba jų dalyvavimas neturi įtakos galutiniam sprendimui) ir mano, kad konfliktas gali kilti tik tada, jei priimtas sprendimas tiesiogiai susijęs su jo paties ar jam artimo asmens gauta finansine ar kitokio pobūdžio nauda.



Pabrēžtina, kad interesu konfliktu gali kelti net ir asmeniui nenaudingas sprendimas, tādēļ būtina tīkamai nuo jo nusiāalinti.

Teisindamiesi asmenys taip pat neretai teigdavo esantys vieninteliai galintys priimti sprendimā (pvz., institucijos vadovai). Taāiau vertinant yra svarbios asmens pastangos interesu konfliktui išvengti. Tokiais atvejais atsiranda tam tikrų valstybinėje tarnyboje dirbanāio asmens pareigų priešprieša: viena vertus, asmuo privalo atlikti savo tiesiogines tarnybines pareigas, kita vertus, jis privalo vengti interesu konfliktu. LVAT vertinimu, ši priešprieša turētų bŭti sprendžiama vadovaujantis VPIDVTJ 11 straipsnio 1 ir 2 dalimis, viršenybę teikiant pareigai vengti interesu konfliktu.

VTEK 5 atvejais pripaāino VPIDVTJ nuostatų pažeidimus, kai buvo pasinaudota pareigomis asmeninei naudai gauti bei valstybės ar savivaldybės valdomu turtu netarnybinei veiklai. Iš jų 3 atvejais buvo pasinaudota tarnybiniu automobiliu netarnybinei veiklai. Ketvirtuoju atveju asmuo, eidamas viceministro pareigas, darbo vietoje (ministerijoje) derino ir sprendė su ministerijai pavaldžios valstybės įmonės vadovu bei personalo specialiste savo įsadarbinimo šioje įmonėje klausimus, naudojosi atitinkamomis personalo specialistės paslaugomis (žmogiškaisiais ištekļiais), kurios kitiems įmonėje įsadarbinti pageidaujantiems asmenims nėra teikiamos. Kitu atveju pareigomis pasinaudoto viešosios įstaiogos vadovas, kai jo vardu pavaldūs darbuotojai parengė asmeninio pobūdžio raštus.

VTEK ataskaitiniais metais taip pat nagrinėjo 3 atvejus dėl galimo atstovavimo ribojimų pažeidimo. Dviem iš jų VTEK pripaāino atstovavimo ribojimų pasibaigus pareigoms valstybinėje tarnyboje pažeidimus. Pabrēžtina, kad pasibaigus tarnybai asmeniui draudžiama metus laiko atstovauti fiziniams ar juridiniams asmenims institucijoje, kurioje paskutinius metus jis dirbo, bei atstovauti fiziniams ar juridiniams asmenims kitose institucijose tais klausimais, kurie buvo priskirti jo tarnybiniams funkcijoms.

**Tyrimai VTEK iniciatyva.** VTEK ataskaitiniais metais savo iniciatyva pradėjo 94 tyrimus (24 iš jų tęsiami 2019 m.) dėl asmenų veikos atitikties VPIDVTJ nuostatomis, įvertinusi visuomenės informavimo

priemonėse skelbiamā informacijā, gavusi papildomos informacijos atliekamų tyrimų metu, taip pat kitoms kompetentingoms institucijoms pateikus duomenų.

Analizuojant ataskaitiniais metais VTEK nagrinėtas bylas išryškėjo VPIDVTJ nuostatų vykdymo sisteminės problemos, kai tam tikrose valstybės ir savivaldybių institucijose neužtikrinama pakankama VPIDVTJ laikymosi kontrolė arba ji išvis nevykdoma.

Šiuo atveju paminėtinas Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybų (toliau – Vertinimo tarybos) atvejis. 2018 m. pradžioje VTEK išnagrinėjo skundā dėl vieno Vertinimo tarybos nario ir konstatavo, kad jis pažeidė VPIDVTJ nuostatas nustatyta tvarka ir terminais nepateikęs privaāių interesu deklaracijos. Tuomet VTEK savo iniciatyva atliko kompleksinį tyrimā ir patikrino visų kitų Vertinimo tarybų narių deklaracijas. Buvo konstatuota, kad absoliuti jų dauguma – 38 iš 39 narių – nevykdo VPIDVTJ nustatytos pareigos deklaruoti privaāius interesus: nėra pateikę privaāių interesu deklaracijų arba jose nenurodę ryšio su atitinkama Vertinimo taryba.

Dauguma  
Nekilnojamojo  
kultūros paveldo  
vertinimo tarybų  
narių nebuvo  
deklaravę privaāių  
interesų

Valstybės lygmeniu veikianāios penkios Vertinimo tarybos yra viešojo administravimo subjektai – priima privalomojo pobūdžio sprendimus, sukelianāius fiziniams ir juridiniams asmenims reikšmingų teisinių padarinių. Šias tarybas sudaro Kultūros paveldo departamentas (KPD) ir su Vertinimo tarybų nariais pasirašo Intelektinių paslaugų (nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo) teikimo sutartis. VTEK vertinimu, Vertinimo tarybų nariams kyla interesu konfliktu grėsmė, nes dažno jų kasdieninė profesinė veikla yra tiesiogiai susijusi su jų, kaip Vertinimo tarybų narių, kontroliuojama sritimi (pvz., jie yra praktikaujantys architektai ar archeologai, teikiantys atitinkamas komercines paslaugas). O ir pati nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo sritis dėl didelių verslo interesu, kaip žinia, yra palanki korupcijos apraiškoms atsirasti, tādēļ itin svarbu užtikrinti tokių subjektu, kaip Vertinimo tarybos, veiklos skaidrumā.

Deja, KPD neprižiūri, kaip minėtųjų tarybų nariai laikosi VPIDVTJ nuostatų, nekontroliuoja, ar jie pateikia privaāių interesu deklaracijas, neteikia jiems

rekomendacijų, kaip tinkamai vykdyti VPIDVTJ nuostatas ir pan. KPD savo poziciją aiškina tuo, kad Vertinimo tarybų nariai yra „sutartininkai“, formaliai jie nėra KPD darbuotojai ir nėra pavaldūs KPD direktoriui.

Atsižvelgdama į šias aplinkybes bei siekdama įgyvendinti VPIDVTJ tikslus, VTEK paragino KPD vadovybę užtikrinti, kad departamento sudaromų Vertinimo tarybų nariai būtų nedelsiant informuojami apie pareigą deklaruoti privačius interesus. Taip pat VTEK rekomendavo kuo skubiau imtis veiksmų, kad būtų atitinkamai patobulinti Vertinimo tarybų veiklą tiesiogiai reglamentuojantys teisės aktai. VTEK duomenimis, ši rekomendacija 2018 metais buvo pradėta vykdyti.

Panaši situacija nustatyta ir Vilniaus miesto savivaldybės Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo taryboje. Gavusi pranešimą dėl 3 šios tarybos narių galimo VPIDVTJ nuostatų pažeidimo ir patikrinusi, kaip šios įstatymo nustatytos pareigos laikosi kiti nariai, VTEK savo iniciatyva pradėjo tyrimus dėl dar 5 Vilniaus miesto savivaldybės Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos narių, kurie nustatyta tvarka ir terminais nebuvo pateikę privačių interesų deklaracijos arba pateiktose deklaracijose nebuvo nurodę ryšio su nurodytąja Vertinimo taryba. Analogiškų veiksmų VTEK ėmėsi ir gavusi pranešimą dėl kelių Lietuvos radijo ir televizijos komisijos narių – savo iniciatyva atliko tyrimus ir įvertino 7 šios komisijos narių veikų atitiktį VPIDVTJ nuostatoms. Visais atvejais buvo konstatuota privačių interesų deklaravimo nuostatų pažeidimų.

VPIDVTJ nustato individualią pareigą kiekvienam asmeniui, kuriam taikomos šio įstatymo nuostatos, deklaruoti privačius interesus nustatyta tvarka ir terminais pateikiant privačių interesų deklaraciją. Joje turi būti pateikti deklaruojančio asmens ir jo sutuoktinio, sugyventinio ir (ar) partnerio VPIDVTJ nustatyti duomenys. Ataskaitiniais metais VTEK, gavusi pranešimus dėl 3 valstybinėje tarnyboje dirbančių asmenų galimo VPIDVTJ nuostatų pažeidimo ir palyginusi šių asmenų deklaracijose pateiktų duomenų turinį su jų sutuoktinių deklaracijose pateiktais duomenimis, inicijavo tyrimus ir dėl šių asmenų sutuoktinių veikos atitikties VPIDVTJ nuostatoms.

Susipažinus su žiniasklaidoje pateikta informacija, 2018 m. pabaigoje VTEK pirmininko įsakymu buvo sudaryta darbo grupė, kuri patikrino, kaip spaudoje įvardyti valstybinėje tarnyboje dirbantys ar anksčiau dirbę asmenys, dalyvaujantys medžiotojų klubo „Girios“ veikloje, vykdo VPIDVTJ įtvirtintą pareigą deklaruoti privačius interesus. Darbo grupės siūlymu VTEK nusprendė atlikti tyrimus dėl 16 asmenų veikų atitikties VPIDVTJ nuostatoms, t. y. įvertinti, ar jie, nustatyta tvarka ir terminais deklaracijose nenurodę savo narystės medžiotojų klube „Girios“, nepažeidė privačių interesų deklaravimą reglamentuojančių VPIDVTJ nuostatų.

## KITŲ INSTITUCIJŲ ATLIKI TYRIMAI

VTEK 2018 m. pavedė kitoms institucijoms ir įstaigoms atlikti tyrimus dėl 458 asmenų veikų atitikties VPIDVTJ nuostatoms. Iš jų 88 atvejais vertinimas nebuvo užbaigtas ataskaitiniais metais. VTEK taip pat vertino kitų institucijų ir įstaigų iniciatyva atlikus tyrimus ir pateiktas išvadas dėl 245 asmenų. 22 atvejais vertinimas 2018 m. nebuvo užbaigtas. Nesutikusi su tyrimų išvadose pateiktais asmenų veikų vertinimais, 27 atvejais VTEK pati atliko tyrimus. Taigi iš viso Komisija ataskaitiniais metais įvertino 566 išvadas dėl asmenų veikų atitikties VPIDVTJ. Net 496 atvejais pripažinta, kad įstatymo nuostatos buvo pažeistos.

**Kitų institucijų tyrimai pagal VTEK pavedimus.** 245 asmenų veikų atitiktį VPIDVTJ nuostatoms VTEK pagal gautus pranešimus pavedė įvertinti kitiems šio įstatymo vykdymo priežiūrą vykdančioms subjektams ir vėliau įvertino jų pateiktas išvadas.

Išnagrinėjus institucijų pateiktas išvadas ir susijusius dokumentus, pripažintas pažeidimas dėl 115 asmenų veikų, 32 atvejais pripažinta, kad VPIDVTJ nuostatos nebuvo pažeistos, 3 tyrimai nutraukti, o 23 atvejais VTEK, nesutikusi su tyrimų išvadose pateiktais asmenų veikų vertinimais, pati atliko tyrimus ir priėmė sprendimus dėl 21 asmens (2 tyrimai užbaigti 2019 m.). 72 asmenų veikų 2018 m. nebuvo užbaigta vertinti.

Gavusi institucijos atlikto tyrimo išvadą, VTEK vertina, ar nurodytas išvados pagrindas ir dalykas, ar tinkamai įvardytos VPIDVTJ normos, ar yra tiriamojo asmens paaiškinimas, teisinis jo veikos vertinimas bei vertinimo motyvai.





Dažniausiai VTEK nesutinka su atliktų tyrimų išvadamis ir paveda jas patikslinti arba tyrimą atlikti pakartotinai dėl to, kad nustatyta priešinga VPIDVTJ reikalavimams veika nesutampa su loginiu tiriamojo asmens elgesio atitikties VPIDVTJ nuostatoms vertinimu. Kitaip tariant, konstatuojama, kad pažeidimas nepadarytas, nors iš nustatytų faktinių aplinkybių matyti, kad asmuo jam VPIDVTJ taikomą pareigą įvykdė netinkamai. Motyvuojama tuo, kad asmuo nežinojo, jau pateikė ar papildė deklaraciją, gailisi ir panašiai. Tokiais atvejais, nepritardama asmenų veikos vertinimui, VTEK atkreipia dėmesį, kad VPIDVTJ nenumatytos išimtis, kada galima nedeklaruoti atitinkamų duomenų ar juos deklaruoti nesilaikant VPIDVTJ nustatytų terminų, ir paveda atlikti tyrimą pakartotinai, arba pati atlieka tyrimą ir priima sprendimą.

VPIDVTJ nuostatos dėl privačių interesų deklaravimo nuo 2018-01-01 imtos taikyti ir viešojo pirkimo komisijos nariams, asmenims, perkančiosios organizacijos vadovo paskirtiems atlikti supaprastintus pirkimus, ir viešųjų pirkimų procedūrose dalyvaujantiems ekspertams. Pagal VPIDVTJ 5 straipsnio 4 dalį, viešųjų pirkimų procedūrose dalyvaujantiems asmenims (nepriklausimai nuo to, ar jie yra priskirti valstybinėje tarnyboje dirbančių asmenų ratui) nustatyta pareiga privačių interesų deklaraciją pateikti iki dalyvavimo viešojo pirkimo procedūrose pradžios. Nepateikęs privačių interesų deklaracijos viešųjų pirkimų procedūrose dalyvaujantis asmuo neturi teisės dalyvauti viešajame pirkime ir turi būti atšauktas iš atitinkamų pareigų.

Atsižvelgdama į tai, gavusi pranešimus apie galimus pažeidimus, VTEK 7 tyrimus pavedė atlikti perkančiosioms organizacijoms ir vėliau vertino jų pateiktas tyrimų išvadas.

**Pavedimai atlikti tyrimus VTEK iniciatyva.** VTEK savo iniciatyva pavedė ir kitoms kompetentingoms institucijoms ir įstaigoms atlikti tyrimus dėl 213 asmenų veikų atitikties VPIDVTJ nuostatoms. Didžiausia dalis šiuo atveju – valstybės ir savivaldybių biudžetinėse gydymo įstaigose dirbančių gydytojų veikos deklaruojant privačius interesus vertinimas (183 atvejai).

Iš visų 213 atvejų, VTEK pritarus atliktų tyrimų išvadamis, 196 asmenims buvo konstatuoti VPIDVTJ

nuostatų pažeidimai. Net 164 atvejais pritarta išvadamis ir pažeidimai konstatuoti tik po pakartotinai VTEK pateiktų pavidimų, t. y. nepritarus išvadosse pateiktiems asmenų veikų įvertinimams ar pavedus išvadas patikslinti pagal VTEK nurodytus netikslumus. Iš pirmo karto buvo pritarta 32 pateiktoms išvadamis. Dviem atvejais pripažinta, jog asmuo VPIDVTJ nuostatų nepažeidė, dar 1 atveju tyrimas buvo nutrauktas. Kiti 14 tyrimų, kuriuos VTEK pavedė atlikti kitoms kompetentingoms institucijoms ar įstaigoms, nebuvo užbaigti ataskaitiniais metais.

**Kitų institucijų iniciatyva atlikti tyrimai.** VPIDVTJ 22 straipsnio 1 dalyje įgalioja šio įstatymo vykdymo kontrolę atliekantys subjektai vis aktyviau atlieka tyrimus savo iniciatyva, t. y. be VTEK pavedimo, ir pateikia tyrimų išvadas vertinti VTEK. Aiškėja tendencija, jog institucijos aktyviau savarankiškai imasi vykdyti tikrinimus, kurių metu dažniausiai vertina, ar darbuotojai tinkamai deklaruoja privačius interesus. Dažniausiai statutinės institucijos pradeda taikyti sisteminį privačių interesų deklaracijų tikrinimą, kurio pagrindu atlieka tyrimus, pvz., Viešojo saugumo tarnyba, Kalėjimų departamentas ir kt.

Ataskaitiniais metais institucijos ir įstaigos savo iniciatyva atliko tyrimus ir pateikė VTEK vertinti 243 išvadas dėl asmenų veikų atitikties VPIDVTJ nuostatoms (palyginti – 2017 m. jų buvo 124), 22 atvejais išvadų vertinimas 2018 m. neužbaigtas.

Išnagrinėjus institucijų pateiktas išvadas ir susijusius dokumentus, pripažinti pažeidimai dėl 185 asmenų veikų, 30 atvejų pripažinta, kad VPIDVTJ nuostatos nebuvo pažeistos, 2 tyrimai nutraukti, 4 atvejais VTEK, nesutikusi su tyrimo išvadoje pateiktu asmens veikos vertinimu, pati atliko tyrimus ir priėmė sprendimus.

VTEK iš pirmo karto pritarė 97 asmenų veikų vertinimui. Pateiktam 120 asmenų veikų vertinimui VTEK pritarė tik po pakartotinių pavidimų atlikti tyrimą ar patikslinti tyrimo išvadas. Pasitaikė atvejų, kai tokie pakartotiniai pavedimai dėl asmens veikos įvertinimo buvo teikti net tris kartus.

458

asmenų elgesį  
VTEK pavedė  
įvertinti kitoms  
institucijoms

## TEISMUOSE NAGRINĖTOS BYLOS

Valstybinėje tarnyboje dirbantys asmenys, kurių elgesio atitiktis VPIDVTĮ nuostatomis buvo įvertinta Komisijos, ir kiti jos sprendimais suinteresuoti asmenys VTEK priimtus sprendimus per vieną mėnesį gali skųsti Vilniaus apygardos administraciniam teismui (toliau – VAAT arba pirmosios instancijos teismas).

Šia teise 2018 m. asmenys pasinaudojo 71 kartą. Tiek administracinių procesų, kuriuose Komisija buvo atsakovė, vyko ataskaitiniais metais. Palyginti su 2017 m., kai vyko 64 administraciniai procesai, šis skaičius yra padidėjęs.

**Bendroji statistika.** Ataskaitiniais metais:

- užbaigti 25 administraciniai procesai dėl: 2016 m. Komisijos priimtų 6 sprendimų, 2017 m. VTEK priimtų 11 sprendimų, 2018 m. Komisijos priimtų 6 sprendimų. Iš jų teismai panaikino du 2016 ir 2017 m. Komisijos priimtus sprendimus. Kitais 23 atvejais teismas priėmė Komisijai palankius sprendimus, kurie įsiteisėjo;
- neužbaigti ir į kitus ataskaitinius metus persikėlė 46 administraciniai procesai dėl: 2016 m. Komisijos priimtų 3 sprendimų, 2017 m. VTEK priimto 21 sprendimo, 2018 m. Komisijos priimtų 22 sprendimų.

47 administraciniuose procesuose pareiškėjais buvo valstybės institucijose pareigas einantys asmenys, 22 atvejais – savivaldybėse bei joms pavaldžiose įstaigose einantys asmenys, dviejuose administraciniuose procesuose į teismą kreipėsi žiniasklaidos atstovai.

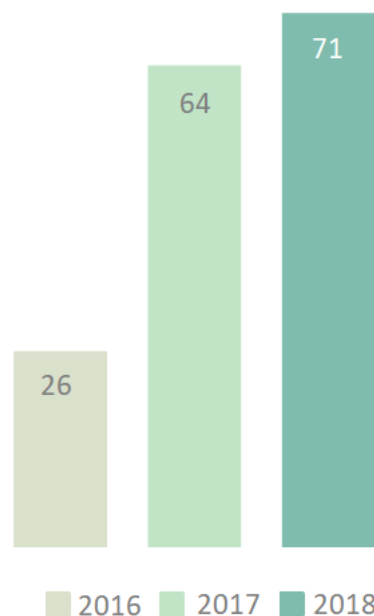
Tik dviejuose administraciniuose procesuose pareiškėjai buvo juridiniai asmenys, kurie kreipėsi į teismą dėl įpareigojimo atlikti veiksmus, t. y. pradėti skundžiamų veikų tyrimą, pakeisti jau priimtą VTEK sprendimą. Visais kitais 69 atvejais Komisijos priimtus sprendimus skundė fiziniai asmenys.

**Ataskaitinių metų statistika.** Apskųsta 30 Komisijos 2018 m. priimtų sprendimų, iš kurių nė vienas įsiteisėjusiu teismo sprendimu ataskaitiniais metais nebuvo panaikintas. Vienoje

administracinėje byloje pirmosios instancijos teismas 2018 m. priėmė VTEK nepalankų sprendimą, tačiau Komisija pateikė apeliaciją. Byla nėra išnagrinėta.

Ataskaitiniais metais pirmosios instancijos teismas galutinai išnagrinėjo 8 administracinius procesus dėl 2018 m. VTEK priimtų sprendimų – palankiai Komisijai. Šie VAAT sprendimai įsiteisėjo 2018 m. Kitais 22 atvejais administraciniai procesai persikėlė į 2019 m., nes:

- byla 2018 m. nebuvo išnagrinėta VAAT (14 atvejų);
- pirmosios instancijos sprendimas apeliacine tvarka apskųstas LVAT (8 atvejais). Vienoje (iš aukščiau minėtų 14 atvejų) administraciniame procese VAAT, apsvarstęs pareiškėjo prašymą, administracinę bylą sustabdė, nes nusprendė kreiptis į Lietuvos Respublikos Konstitucinį Teismą, iškilus abejonei, ar VPIDVTĮ antrojo skirsnio nuostatos „Privačių interesų deklaravimas“ taikymas asociacijų vadovams neprieštaruoja pagrindiniam šalies įstatymui. Ataskaitiniais metais LVAT nebuvo priimtas nė vienas sprendimas, susijęs su 2018 m. Komisijos priimtais sprendimais.



Vykę administraciniai procesai

**Statistika dėl bendrai Komisijos 2016 ir 2017 m. priimtų sprendimų.** Daugiau nei pusė, t. y. 41, iš visų 2018 m. teisme buvusių 71 administracinių procesų, vyko dėl ankstesniais dvejais metais Komisijos priimtų sprendimų, atitinkamai:

- dėl 2016 m. Komisijos priimtų sprendimų – 9 administraciniai procesai;
- dėl 2017 m. Komisijos priimtų sprendimų – 32 administraciniai procesai.

**Dėl Komisijos 2016 m. priimtų sprendimų.** Dėl 2016 m. VTEK priimtų ir teisme 2018 m. tikrintų 9 sprendimų 6 atvejais buvo priimti galutiniai sprendimai:

- LVAT 5 atvejais priėmė Komisijai palankius sprendimus;
- vienu atveju LVAT pakeitė pirmosios instancijos teismo sprendimą ir panaikino

Komisijos 2016 m. priimto sprendimo dalį, kurioje valstybinėje tarnyboje dirbančiam asmeniui buvo pateikta rekomendacija dėl galimų interesų konfliktų prevencijos. Trijuose administraciniuose procesuose apeliacinės instancijos teismas nebuvo priėmęs galutinio sprendimo.

**Dėl Komisijos 2017 m. priimtų sprendimų.** Dėl Komisijos 2017 m. priimtų ir 2018 m. teisme tikrintų 32 sprendimų 11 atvejų buvo priimti galutiniai sprendimai:

- pirmosios arba (ir) apeliacinės instancijos teismai 10 atvejų priėmė Komisijai palankius sprendimus;
- VAAT vieną 2017 m. Komisijos priimtą sprendimą panaikino. 21 administraciniame procese LVAT buvo pateiktos apeliacijos. Šios bylos 2018 m. nebuvo galutinai išnagrinėtos.

30

VTEK sprendimų iš  
283 apskūsta teis-  
mui – nepanaikintas  
nė vienas

# SAVIVALDYBIŲ TARYBŲ ETIKOS KOMISIJŲ VEIKLA

Iš 2016 m. VTEK surinktų duomenų buvo matyti, kad kai kurių savivaldybių tarybų Etikos komisijos (toliau – Etikos komisijos) netinkamai atlieka joms priskirtas funkcijas (iš viso neposėdžiauja arba nesurengia privalomo skaičiaus posėdžių). Siekdama suaktyvinti šių komisijų veiklą, VTEK joms pavadavo įvertinti savivaldybių tarybų narių elgesį. Šiuo metu matyti, jog Etikos komisijų veikla suaktyvėjo.

Ataskaitiniais metais 53 savivaldybėse buvo surengta 433 Etikos komisijų posėdžiai, kurių metu išnagrinėti 1 374 klausimai. Palyginimui, 2016 m. 53 Lietuvos savivaldybėse įvyko 319-ka Etikos komisijų posėdžių, o 2017 m. 52 savivaldybėse įvyko 381 Etikos komisijų posėdis, kurių metu išnagrinėti 728 klausimai. Taigi surengiama vis daugiau posėdžių, o Etikos komisijos vis nuosekliau laikosi VSĮ nuostatų, įpareigojančių jas rengti posėdžius ne rečiau kaip kartą per mėnesį.

Vis dėlto ne visos Etikos komisijos tinkamai įgyvendina imperatyvias VSĮ nuostatas ir surengia privalomą skaičių posėdžių. 2018 m. posėdžių neorganizavo Ignalinos, Birštono, Panevėžio rajono, Rietavo ir Šalčininkų rajono savivaldybės. Zarasų, Telšių rajono, Kaišiadorių, Vilniaus rajono ir Kupiškio savivaldybės ataskaitiniais metais surengė vos vieną ar du

posėdžius. Iš 51 savivaldybių pareigą posėdžius organizuoti bent kartą per mėnesį įgyvendino 13 Etikos komisijų.

Aktyvesnė Etikos komisijų veikla sietina ir su didesniu VTEK pavedimų skaičiumi. Joms vis dažniau pavedama atlikti tyrimus dėl savivaldybės tarybos narių elgesio atitikties VPIDVTĮ nuostatomis.

Etikos komisijos ataskaitiniais metais įvykusiuose posėdžiuose svarstė 446 klausimus dėl rekomendacijų savivaldybės tarybos nariams pagal VPIDVTĮ nuostatas įgyvendinimo. Palyginti su 2017 m., šis skaičius sumažėjo: tokių rekomendacijų 52 savivaldybėse buvo suteikta 524.

Atkreiptinas dėmesys į Jurbarko, Pasvalio ir Skuodo Etikos komisijų pastangas svarstant klausimus dėl rekomendacijų tarybos nariams teikimo: tokių klausimų išnagrinėta atitinkamai 83, 90 ir 129.

Etikos komisijos taip pat sprendė klausimus dėl savivaldybės tarybos narių elgesio įvertinimo pagal Valstybės politikų elgesio kodeksą (95 atvejai) bei VPIDVTĮ (103 atvejai). 26 atvejais Etikos komisijos konstatavo minėtojo kodekso pažeidimus, o 43 atvejais nustatė VPIDVTĮ pažeidimus.

# LOBISTINĖS VEIKLOS PRIEŽIŪRA

Lobistinė veikla Lietuvoje reglamentuojama nuo 2000 m. Šiam tikslui įstatymų leidėjas yra priėmęs specialų teisės aktą – LVĮ. Įstatymų nustatyta tvarka lobistinę veiklą prižiūri VTEK. Atsižvelgdamas į tai, kad šis įstatymas nebuvo veiksmingas, Seimas 2017-06-20 priėmė naujos redakcijos LVĮ, kuris įsigaliojo 2017-09-01, tačiau papildomų išteklių VTEK lobistinės veiklos priežiūrai ar LVĮ vykdymui reikalingai informacinei sistemai lėšų nebuvo skirta.

Veiksmingai priežiūrai VTEK neturi ir reikalingų žmogiškųjų išteklių – su lobizmo klausimais, šalia kitų Prevencijos skyriui pavestų uždavinių, iki 2018-09-19 dirbo vienas žmogus Prevencijos skyriuje (0,5 etato). Siekiant stiprinti Komisijos vaidmenį LVĮ kontrolės srityje, ataskaitiniais metais įkurtas Lobistinės veiklos priežiūros skyrius, tačiau tai padaryta pasitelkiant turimus žmogiškuosius išteklius – esamus VTEK sekretoriato darbuotojus. Pabrėžtina, kad Komisija 2017 m. sukūrė lobistinės veiklos viešinimui skirtą interneto tinklalapį [www.lobistai.lt](http://www.lobistai.lt) (be tinkamo finansavimo, dėl to sistema nėra pakankamai funkcionali), parengė ir patvirtino lobistinės veiklos deklaracijų teikimo ir informacijos apie lobistinę veiklą skelbimo taisykles, kitas dokumentų formas.

Ataskaitinių metų pabaigoje į lobistų sąrašą buvo įrašyti 76 fiziniai asmenys. Iš jų aktyvią veiklą vykdė 22 registruoti lobistai. Jie elektroniniu būdu 2018 m. pateikė 72 lobistinės veiklos deklaracijas.

Dažniausiai siekta daryti įtaką dėl šių ir kitų teisės aktų:



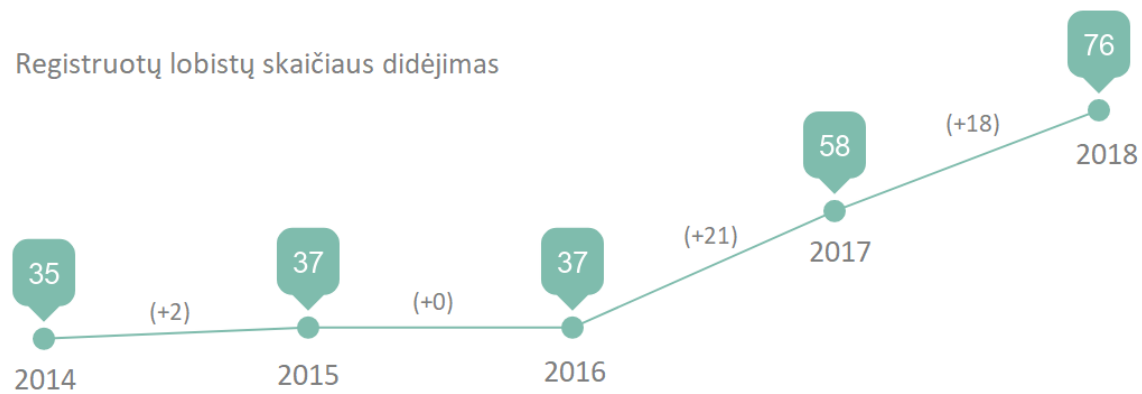
Ataskaitiniais metais pradėti 3 tyrimai dėl galbūt neteisėtos lobistinės veiklos: du iš jų – VTEK iniciatyva, o vienas – anonimo pranešimo pagrindu.

Siekdama paraginti galbūt lobistinę veiklą vykdančius asmenis registruotis į lobistų sąrašą ir skaidriai veikti, VTEK 2018 m. antrąjį ketvirtį išsiuntė priminimus daugiau nei 70 verslo asociacijų apie jiems taikomas LVĮ nuostatas, taip pat suorganizavo susitikimus su trijų asociacijų (Lietuvos pramonininkų konfederacijos, „Investuotojų forumo“ ir „Infobalt“) bei Lietuvos advokatūros valdymo organo – Advokatų tarybos – atstovais, kurių metu aptarė reikalavimus asmenims, vykdantiems lobistinę veiklą.

LVĮ 2 straipsnio 2 dalyje apibrėžta lobistinė veikla – fizinio asmens veiksmai, kuriais siekiama daryti įtaką šio straipsnio 1 dalyje nurodytiems asmenims, kad lobistinės veiklos užsakovo interesais būtų priimami arba nepriimami teisės aktai, administraciniai sprendimai. Pabrėžtina, kad lobistinės veiklos užsakovu gali būti fizinis ar juridinis asmuo arba kita organizacija, ar jos padalinys, kurie sudarė rašytinę sutartį su lobistu dėl lobistinės veiklos vykdymo, arba juridinis asmuo, kuris savo dalyviui, valdymo organo nariui ar darbuotojui pavedė arba nurodė vykdyti lobistinę veiklą (LVĮ 2 straipsnio 4 dalis). LVĮ nuostatų kontekste svarbu, kad vykdoma konkreti lobistinė veikla būtų atskleista visuomenei. LVĮ 6 straipsnyje nustatyta, kad jei lobistinę veiklą vykdo į lobistų sąrašą neįrašytas asmuo, tai jo veikla laikytina neteisėta lobistine veikla.

Pabrėžtina, kad LVĮ atsisakoma iki šiol buvusio metinio deklaravimo ir įtvirtinamas deklaravimas elektroninėmis priemonėmis (per Komisijos administruojamą interneto tinklalapį [www.lobistai.lt](http://www.lobistai.lt)) per 7 kalendorines dienas nuo konkrečios lobistinės veiklos pradžios. Šiam tikslui LVĮ apibrėžta lobistinės veiklos pradžia: tai teisės akto, administracinio sprendimo ar jo projekto žodinis ar rašytinis taip pat ir elektroninėmis priemonėmis) konkrečių nuostatų aptarimas su asmeniu, kuriam lobistine veikla siekiama daryti įtaką.

## Registruotų lobistų skaičiaus didėjimas



Registruotas lobistas turi teisę aiškinti visuomenei, įtikinėti asmenis, kuriems lobistine veikla siekiama daryti įtaką, kad yra tikslinga priimti tam tikrą teisės aktą ar administracinį sprendimą arba jo nepriimti, taip pat susitaręs su asmeniu, kuriam lobistine veikla siekiama daryti įtaką, dalyvauti rengiamuose susitikimuose, posėdžiuose, pasitarimuose dėl teisės akto ar administracinio sprendimo projekto, siekdamas vykdyti lobistinę veiklą, gauti iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų leidimus pateikti jių patalpas, taip iš valstybės ar savivaldybių institucijų ir įstaigų gauti teisės aktų ir administracinių sprendimų projektų kopijas ir kitą informaciją, jeigu tai neprieštarauja Lietuvos Respublikos įstatymams ir jeigu lobisto prašoma informacija nėra viešai paskelbta kibernetinėje erdvėje ar visuomenės informavimo priemonėse (LVĮ 4 straipsnio 1 dalis).

**VTEK vykdomi patikrinimai.** Šiuo metu Komisijos iniciatyva atliekami patikrinimai dėl neteisėtos lobistinės veiklos atvejų 5 įstaigose (Vilniaus miesto ir rajono savivaldybėse, Aplinkos ministerijoje, Valstybinėje teritorijų planavimo ir statybos inspekcijoje, Valstybinėje saugomų teritorijų tarnyboje). Šių patikrinimų rezultatus Komisija planuoja pristatyti 2019 m.

Siekiant skaidresnės lobistinės veiklos, būtini mokymai ir privačiam sektoriui (lobistams), ir valstybinėje tarnyboje dirbantiems asmenims, kitoms prevencinėms priemonėms, kurioms VTEK šiuo metu neturi pakankamai išteklių.

Pabrėžtina, kad 2018-12-03 VTEK pirmininko įsakymu sudaryta darbo grupė, kuriai iki 2019 m.

birželio pavesta pagal Komisijos kompetenciją įvertinti Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto atlikto parlamentinio tyrimo dėl asmenų, verslo subjektų ir kitų interesų grupių galimo neteisėto poveikio valstybės institucijoms priimant sprendimus ir galimos neteisėtos įtakos politiniams procesams išvadoje (toliau – Išvada) pateiktą informaciją, nustatyti šioje išvadoje minimus asmenis, kurie galbūt nevykdė VPIDVTĮ, LVĮ nuostatų. Šiuo metu analizuojama iš atitinkamų institucijų gauta informacija.

**Teisinio reguliavimo tobulinimas.** Atsižvelgiant į suinteresuotų institucijų – VTEK, TILS, STT – pateiktą informaciją, kad LVĮ nuostatos praktikoje yra tobulintinos, taip pat siekiant spręsti Išvadoje nurodytas problemas, susijusias su lobistinės veiklos teisiniu reguliavimu, ir siekiant įgyvendinti Išvadoje pateiktus siūlymus dėl lobistinės veiklos teisinio reguliavimo tobulinimo, Vyriausybė pavedė Teisingumo ministerijai organizuoti suinteresuotų institucijų pasitarimus ir parengti atitinkamas LVĮ pataisas.

LVĮ pakeitimų tikslas – didinti lobistinės veiklos teisinio reguliavimo veiksmingumą, lobistinės veiklos priežiūros efektyvumą, užtikrinant lobistinės veiklos skaidrumą ir viešinant poveikio darymą teisėkūrai. Įstatymų projektai parengti Teisingumo ministerijoje organizuojant suinteresuotų institucijų pasitarimus, kuriuose dalyvavo ir teikė siūlymų VTEK, TILS, STT, Vyriausybės kanceliarijos, Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarijos, Vyriausiosios rinkimų komisijos, Generalinės prokuratūros, Vidaus reikalų ministerijos atstovai. LVĮ pakeitimai papildomai aptarti 2018-07-31

22  
registruoti  
lobistai vykdė  
aktyvią veiklą

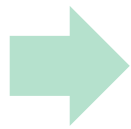
vykusiame suinteresuotų institucijų ir verslo, nevyriausybinių organizacijų atstovų, kurie išreiškė interesą dalyvauti diskusijose dėl lobistinės veiklos teisinio reguliavimo pakeitimų, pasitarime.

Taip pat lobistinės veiklos reguliavimo pakeitimai, dalyvaujant Komisijos atstovams, buvo pristatyti Lietuvos pramonininkų konfederacijos 2018-09-12 d. prezidiumo posėdyje ir Lietuvos verslo konfederacijos 2018-10-18 prezidiumo posėdyje. 2018 m. spalio 12 d. Seimo Valstybės valdymo ir savivaldybių komitetas taip pat organizavo apskritojo stalo

diskusiją, kurioje, aktyviai dalyvaujant VTEK atstovams, buvo kalbama apie naują lobistinės veiklos reguliavimą ir išklaustyta nuomonė, kaip geriau viešinti teisėkūrai daromą įtaką ir užtikrinti asmenų, darančių tokią įtaką, veiklos skaidrumą.

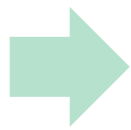
Šiuo metu LVĮ projektui pritarta Vyriausybėje, 2018 m. gruodžio 7 d. projektas įregistruotas Seime, artimiausiu metu turėtų prasidėti svarstymai atitinkamuose komitetuose.

VTEK teikia šiuos siūlymus dėl 2019 m. Komisijos veiklos uždavinių:



## **Planingai vykdyti PINREG sukūrimo ir įdiegimo darbus.**

Pagal kompetenciją įgyvendinant Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija 2015–2025 metų programos įgyvendinimo 2015–2019 metų Tarpinstituciniame veiklos plane Komisijai išskeltus tikslus – gerinti asmenų, dirbančių valstybės tarnyboje, privačių interesų deklaracijų tvarkymą, duomenų teisėtumo kontrolę ir atsakomybės taikymą – vienas iš šios Plano priemonės įgyvendinimo tikslų yra PINREG įsteigimas. 2017 m. gruodžio 4 d. VTEK ir Europos socialinio fondo agentūra pasirašė sutartį dėl iš Europos Sąjungos struktūrinių lėšų bendrai finansuojamo projekto „Privačių interesų registro sukūrimas“, 2018 m. buvo vykdyti pagrindiniai su PINREG steigimu susiję viešieji pirkimai (diegimo, techninės priežiūros, rizikos valdymo modulio specifikacijos kūrimo), 2019 m. numatomi visi diegimo darbai. Planuojama, kad PINREG pradės veikti 2020 m.



## **Vykdyti interesų derinimo priežiūrą viešųjų pirkimų srityje.**

Siekdamos geriau koordinuoti savo veiklą, 2019 m. vasario mėnesį VTEK ir Viešųjų pirkimų tarnyba (toliau – VPT) pasirašė bendradarbiavimo susitarimą keistis informacija apie galimus VPIDVTJ pažeidimus. VTEK vertinimu, pareiga deklaruoti privačius interesus viešųjų pirkimų vykdytojams yra svarbus žingsnis korupcijos prevencijos srityje, siekiant skaidraus ir racionalaus viešųjų finansų panaudojimo. Viešojo pirkimo komisijos nariams, supaprastintus pirkimus perkančioje organizacijoje atlikti įgaliotiems asmenims bei pirkimų procedūrose dalyvaujantiems ekspertams pareiga teikti privačių interesų deklaracijas ir vengti interesų konflikto, o jam kilus – nusišalinti atsirado prieš metus, kai įsigaliojo tai numatančios VPIDVTJ pataisos. 2019 m. Komisija ne tik atliks tyrimus pagal VPT pateiktą informaciją, bet ir imsis prevencinių priemonių, siekdama, kad šioje srityje būtų kuo daugiau skaidrumo.



## **Vykdyti interesų derinimo priežiūrą po savivaldos rinkimų.**

2019 m. pavasarį įvykus savivaldos rinkimams, Komisija vykdys mokymus dėl VPIDVTJ nuostatų (privačių interesų deklaravimo, interesų konfliktų ir kt.) išrinktiems savivaldybių tarybų nariams, administracijų vadovams, taip pat teiks visapusišką metodinę pagalbą savivaldybių etikos komisijoms, rengs atitinkamas rekomendacijas ir (ar) atmintines.



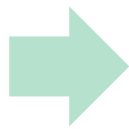
## **Stiprinti lobistinės veiklos priežiūrą ir švietimą.**

Siekdama didinti skaidriai veikiančių lobistų skaičių, VTEK tęs 2018 m. institucijose pradėtus patikrinimus dėl galbūt neteisėtus lobistinės veiklos. Taip pat Komisija tęs mokymus lobistinės veiklos klausimais privačiam ir viešajam sektoriams bei registruotiems lobistams. Atsižvelgdama į Prevencinio klausimyno rezultatus, Komisija intensyvins bendradarbiavimą su atitinkamų institucijų vadovais, siekdama parengti ir įgyvendinti atitinkamas rekomendacijas įstaigose, kad sumažėtų neteisėtus lobistinės veiklos atvejus, neužkertant kelio skaidriai veikiančių registruotų lobistų veiklai, o valstybinėje tarnyboje dirbantiems asmenims būtų aiškūs bendravimo su lobistais elgesio standartai.



## **Tęsti mokymus atitikties pareigūnams.**

Suinteresuotų asmenų konsultavimas, švietimas dėl VPIDVTJ nuostatų įgyvendinimo yra nuolatinė VTEK veikla. Taigi Komisija 2019 m. toliau sieks organizuoti mokymus ir metodinio pobūdžio konsultacijas, pirmenybę teikdama vadinamiesiems atitikties pareigūnams – asmenims, kurie institucijose ar įstaigose paskirti atsakingais už interesų derinimo srities priežiūrą ir kontrolę. Taip pat bus skatinamas atitinkamų vadovų įsitraukimas, siekiant sukurti atvirą, į pagalbą asmeniui orientuotą aplinką, kad asmenys nebijotų konsultuotis dėl jiems galbūt kylančių interesų konfliktų ar juos atskleisti.



## **Pasiruošti įgyvendinti VPIDTJ ir LVĮ pataisas.**

Seimui priėmus Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos įstatymo ir VPIDTJ pakeitimo įstatymus, iki šių įstatymų įsigaliojimo VTEK rengs priemones naujoms įstatymų nuostatomis įgyvendinti. VTEK numato, kad turės būti tikslinamas VTEK darbo reglamentas, Privačių interesų deklaravimo taisyklės. Taip pat VTEK peržiūrės ir atitinkamai koreguos su įstatymų pakeitimais susijusias VTEK priimtas rezoliucijas.



## **Užtikrinti tinkamą tarptautinį atstovavimą VTEK kompetencijos klausimais.**

Komisija tęs bendradarbiavimą su EBPO, Europos Tarybos valstybių prieš korupciją grupe bei kitomis organizacijomis, taip pat sieks palaikyti ryšius ir keistis patirtimi su panašias funkcijas atliekančiomis užsienio šalių institucijomis.



# SANTRUMPOS

Ataskaitoje vartojamų pavadinimų ir terminų santrumpos šioje skiltyje pateikiamos abėcėlės tvarka ir paaiškinamos plačiau.

**EBPO** – Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija.

**GRECO** – Europos Tarybos valstybių prieš korupciją grupė.

**Komisija** – Vyriausioji tarnybinės etikos komisija.

**LVAT** – Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas.

**LVĮ** – Lietuvos Respublikos lobistinės veiklos įstatymas.

**PIDTIS** – VTEK administruojama Privačių interesų deklaracijų tvarkymo informacinė sistema.

**PINREG** – VTEK steigiamas Privačių interesų registras.

**STT** – Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba.

**VAAT** – Vilniaus apygardos administracinis teismas.

**VMI** – Valstybinė mokesčių inspekcija prie Finansų ministerijos.

**VPIDVTĮ** – Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymas.

**VSĮ** – Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas.

**VTEK** – Vyriausioji tarnybinės etikos komisija.

**VTEKĮ** – Lietuvos Respublikos Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos įstatymas.

# 2018 m. VEIKLOS STATISTIKA

## REKOMENDACIJOS

	2016 m.	2017 m.	2018 m.
Rašytinės rekomendacijos, pateiktos asmenims	19	275	506

## PRIVAČIŲ INTERESŲ DEKLARAVIMAS

	2016 m.	2017 m.	2018 m.
Privačius interesus deklaravusiųjų skaičius	72 629	100 400	127 900
Pateiktos privačių interesų deklaracijos (įskaitant papildymus)	230 600	274 134	355 132
Asmenys, kurių deklaracijos viešinamos	39 900	40 675	48 491
Deklaravimo kontrolę per PIDTIS įstaigose užtikrinantys asmenys	1 313	1 529	2 128

## TYRIMAI

	2016 m.	2017 m.	2018 m.
VTEK atlikti tyrimai	82	185	283
Pripažinta pažeidimų	34	139	239
Nenustatyta pažeidimų	37	11	24
Nutraukta tyrimų	11	35	20
VTEK vertinti kitų institucijų atlikti tyrimai	115	760	566
VTEK pavedimu	54	636	349
Pačių institucijų atlikti tyrimai	61	124	217

## TEISMAI

	2016 m.	2017 m.	2018 m.
Vykę teismų procesai	26	64	71

## LOBISTINĖ VEIKLA

	2016 m.	2017 m.	2018 m.
Bendras registruotų lobistų skaičius	36	58	76
Turintys teisę veikti	31	51	68
Aktyvią veiklą vykdę lobistai	10	16	22



#### **VTEK KONTAKTINĖ INFORMACIJA**

El. p. [vtek@vtek.lt](mailto:vtek@vtek.lt)

Tel. (8 5) 212 43 96

[www.vtek.lt](http://www.vtek.lt)

Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius